

1 P: S Vašim smo svjedočenjem u petak završili nakon što smo pogledali
2 dokazni predmet 141 Tužiteljstva, pismo od Radomira Pašića gradonačelnika
3 Bosanskog Novog, koje je bilo upućeno Vama i u kojem su Vas obavijestili da je
4 bilo još 1.233 ljudi koji žele napustiti općinu.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Želim da pogledamo sad jedan drugi dokazni
6 predmet, to će biti 142. Nešto što se desilo tri dana kasnije.

7 P: Gospodine Kirudja, molim Vas da pregledate ukratko, ovo. Ovaj dokazni
8 predmet se sastoji od dva dijela. Ima naslovnicu na kojoj stoji Vaš potpis i
9 zatim memorandum od Paola Raffonea. Prepoznajete li te dokumente, gospodine
10 Kirudja?

11 O: Da.

12 P: Gospodine Kirudja, Vi ste dobivali informacije o tome što se događalo
13 u Bosni. Pogledajte, molim Vas, drugi dio ovog dokaznog predmeta. To je
14 memorandum gospodina Raffonea od 8. jula 1992. predmet je: "Dolazak izbjeglica
15 iz Bosanskog Novog." Dopustite da pročitam ovo u zapisnik.

16 "7. jula 1992., grupa od 18 osoba stigla je u Sektor sjever iz Bosanskog
17 Novog tražeći zaštitu i pomoć za prelazak CFL-a prema Zagrebu i drugim zemljama
18 u inozemstvu. Referent za civilna pitanja razgovarao je s tom grupom i uredio
19 njihov prelazak 8. jula 1992.

20 "Sljedeće informacije temelje se isključivo na izjavama tih osoba koje
21 su tražile anonimnost iz sigurnosnih razloga. U Bosanskom Novom (BiH),
22 pripadnici muslimanske nacionalnosti, 28%, nastavljaju trpjeti progone,
23 deportacije i zastrašivanja od srpskih naoružanih grupa. Ova kriza započela
24
25
26
27
28
29
30

1 je još krajem aprila 1992. Osobe s kojima je razgovarano rekle su da svi
2 Muslimani koji žive u gradu i u susjednim selima da su spremni napustiti to
3 područje i otići prema Hrvatskoj, odnosno drugim odredištima u Evropi. Ranije
4 smo izvijestili da je stadion u Bosanskom Novom jedno od mjesta na kojem se
5 stotine ljudi drže radi bezbjednosnog pregledanja, nakon kojeg se protjeruju s
6 područja prema nepoznatim odredištima."

7 I, tu se pozivate na neki nepoznati izvještaj.

8 "Navodno, svi Muslimani prisiljeni su potpisati dokumente u kojima ih se
9 traži da 'dobrovoljno napuste' pod sljedećim uvjetima: da ostave za sobom svu
10 ličnu imovinu, uključujući automobile, lične stvari, predmete, itd.; da se
11 zakunu da će trajno napustiti to područje i da se nikada neće vratiti u svoje
12 kuće. Nakon što ispune te uvjete, daje im se jedna deklaracija/izjava od strane
13 mjesnog komandanta Teritorijalne obrane, odnosno gradonačelnika, i zatim im se
14 dopušta da napuste područje općine prebivališta. I, općenito ih se prisiljava da
15 odu u pravcu Dvora. Saznajemo da lokalne vlasti u Dvoru nisu iznenađene
16 pristizanjem istjeranih osoba, čak se trude da im olakšaju put na teritoriji pod
17 kontrolom hrvatskih vlasti.

18 "Sračunata strategija 'čišćenja' tog prostora od Muslimana čini se da je
19 intenzivirana početkom maja 1992. Spaljivanje kuća, deportacije, pogubljenje po
20 kratkom postupku, pucnjava po kućama, itd., sastavni su dio sadašnje situacije u
21 gradovima i selima uz sjevernu granicu BiH (Bosanski Novi, Bosanska Kostajnica i
22 Bosanska Dubica). Saznaje se da milicija ne intervenira. Neki gradonačelnici i

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ostali Srbi koji rade u općinama navodno pomažu Muslimanima da sigurno napuste
2 svoje domove. U Bosanskom Novom, vojna policija navodno ima sjedište u Hotelu
3 'Una'. Postoje izvještaji o brutalnim mučenjima u tom hotelu.

4 "Osobe s kojima je obavljen razgovor vjeruju da političke vođe znaju šta
5 se događa. Neki od njih potvrđuju tvrdnje da se za neke visoko pozicionirane
6 političare SDS-a zna da se izdali naređenja za mjere protiv Muslimana. Neke
7 izbjeglice govore o politici odmazde prema kojoj će 'za svakog ubijenog Srbina
8 na liniji fronte biti ubijen jedan Musliman.' Svi muškarci s kojima je obavljen
9 razgovor držani su nekoliko dana na stadionu u Bosanskom Novom prije nego što su
10 protjerani. Pričaju kako je svaki dan na stadion stizalo oko 30 novih
11 zatočenika. Kad bi se stadion napunio, stražari bi neke odvodili u nepoznatom
12 pravcu. Neki svjedoci govore kako je u prvih 15 dana mjeseca maja oko 200
13 zatvorenika koji su odvedeni sa stadiona, ubijeno u neposrednoj blizini. Na
14 osnovu razgovora s tim osobama, procjenjuje se da će oko 5.000 osoba narednih
15 dana pokušati prijeći most između Bosanskog Novog i Dvora."

16 Ovo pismo je potpisao gospodin Raffone. Kaže se da je to saopćenje izdao
17 Charles Kirudja, koordinator za civilne poslove.

18 Prije svega, što znači ovo "izdao Charles Kirudja"?

19 O: U ovoj fazi smo još uvijek imali zadatak da postupamo prema Vanceovom
20 planu na području UNPA zone i svaki dokument koji bi se uspinjao po
21 hijerarhijskoj ljestvici izvještavanja, morao je jasno naznačavati o čemu mi to
22 izvještavamo. Da li izvještavamo o nečemu što je u našoj nadležnosti ili ne. A

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kada smo se bavili ovim pitanjem izbjeglica koje su pristizale s tog područja
2 sjeverne Bosne preko Dvora na područje sektora, ovo svjedočenje koje ste čuli
3 tokom proteklih dana, za njega mora biti jasno da smo mi obavještavali naše
4 sjedište da ovo pitanje postaje destabilizirajući faktor na području sektora.
5 Dakle, kao što ovo pismo pokazuje, izbjeglice dolaze na područje sektora i traže
6 prelazak preko istog. S njima se razgovara i taj rezime onoga što se događa biva
7 stavljen na papir i donosi se meni. To će učiniti ona osoba koju sam ja za to
8 zadužio. U ovom slučaju, to je gospodin Raffone.

9 Kad je stvar dovoljno ozbiljna, ja činim dvije stvari. Jednostavno se
10 samo mogu potpisati, jer ja odlučujem o tome da li se radi o relevantnom pitanju
11 ili ne. Međutim kada je riječ o ovakvim pitanjima, ja sam želio dati do znanja
12 da je posao, u osnovi, obavio taj referent i da je ono što je napisano tu
13 produkt tog referenta koji je to sastavio. A ja sam, s druge strane, morao s
14 njime surađivati na uokvirivanju tog sadržaja i na tome da se u nekom kontekstu
15 taj izvještaj predoči. Zato sam ga ja morao potpisati kao da ga puštam u
16 optičaj, inače bi se njega moglo pitati zašto izlazi iz djelokruga i mogao bi
17 snositi posljedice od strane šefova.

18 P: Ali ova informacija, gospodine Kirudja, jeste li Vi dodatno se
19 raspitali o tome što se događa u Bosni onima koji nisu bili srpske
20 nacionalnosti?

21 O: U ovom trenutku, ustvari, to nisu dodatne informacije. Ovdje se sad
22 već izvode neki zaključci. Ovime smo dobili posljednje nužne informacije koje su
23 nam omogućile da počnemo izvoditi zaključke i tu stoji nekoliko elemenata na
24 koje sam vam želio skrenuti pažnju.

25 Jer kao što vidite, mi govorimo o ovih 18 ljudi koji su razgovarali s
26
27
28
29
30

1 nama. Mi smo im zajamčili anonimnost kako bi nam oni mogli reći što je to što su
2 vidjeli. Mi smo zatim započeli postupak provjeravanja da li ovo potkrepljava
3 informacije koje mi imamo od prije. I, u četvrtom paragrafu ovog memoranduma,
4 vidjet ćete da nam ovih osamnaestoro ljudi dalje informacije koje smo već mi
5 imali u onom pismu koje sam ja dobio od gospodina Pašića, što smo gledali prošli
6 petak o tome što se od njih traži.

7 Vidite: da ostave svu svoju imovinu, da potpišu izjavu da se više neće
8 vraćati. Ali, još uvijek se to sve odijeva u ruho kao da oni dobrovoljno odlaze,
9 što objašnjava ove navodnike kod riječi dobrovoljno, jer sad je već posve jasno
10 da nema apsolutno ničeg dobrovoljnog u tome.

11 Vidite i da se taj pritisak koji se usmjerava prema njima sada
12 koncentrira. Neki od njih su nestali, strahuje se da su mrtvi. Dakle, ako
13 okrenete stranicu, tu se već govori o tome da postoji strategija da se vrši
14 čišćenje tog područja. Dakle, ovaj memorandum i činjenica da sam ja izvršio neku
15 vrstu revizije da bi naglasio to pitanje, jer mi smo sada već na završnoj strani
16 toga /kako je prevedeno/. Mi smo ona točka u UNPA-i kroz koju se ljudi
17 protjeruju.

18 P: U redu. Hvala Vam, gospodine Kirudja.

19 G. HARMON: [simultani prevod] Ako pogledamo sljedeći dokazni predmet, to
20 će biti dokazni predmet 143. Pozabavićemo se neko vrijeme i s tim dokaznim
21 predmetom.

22 P: Gospodine Kirudja, u ovom dokumentu stoji Vaše ime i Vaš paraf na
23 kraju, da li ga prepoznajete?

24 O: Da.

25 P: Ovo je isti datum kao i memorandum prethodnog dokaznog predmet, to je
26 8. juli, a predmet je "Pomoć izbjeglicama u zoni UNPA". Dopustite da Vam

27

28

29

30

1 pročitam prvi paragraf radi zapisnika: "8. jula 1992, gospodin Nogolica,
2 načelnik ureda Republike Hrvatske za UNPROFOR u Zagrebu, prenio mi je stav Vlade
3 Republike Hrvatske u pogledu izbjeglica iz Bosne i Hercegovine. Izbjeglice treba
4 zbrinjavati na mjestima na koja su pobjegli u okviru zone UNPA, a ne smije ih se
5 prosljeđivati na teritorij pod kontrolom hrvatske Vlade na kojima ne postoje
6 objekti za smještaj izbjeglica."

7 Gospodine Kirudja, 9. jula je stav Vlade Republike Hrvatske, u suštini,
8 bio jasan: Nemojte nam slati izbjeglice iz Bosne. Je li tako?

9 O: Njihov točan stav je bi da ako oni dođu na područje gdje se nalazi
10 UN, tamo trebaju i ostati.

11 P: Zašto je Hrvatska zauzela takav stav?

12 O: Hrvati su se bavili većim pitanjem, kako da povrate to područje -
13 dakle, ta četiri sektora koja su držali mjesni Srbi - kako da ih vrate u sustav
14 Hrvatske. To je bilo posve jasno i to je bilo nešto što je njih najviše
15 zanimalo. I željeli su da šta god se dešava bude u skladu s time. To je pod broj
16 1.

17 Pod broj 2, to sâmo područje gdje smo se mi nalazili, UNPA, bilo je
18 evakuirano. Tamošnji stanovnici koji nisu bili Srbi su evakuirani s tog
19 područja.

20 Njihova obavještajna služba znala je da se i dalje vrši raseljavanje
21 ljudi i zbog toga su zauzeli ovaj stav i rekli nam posve jasno da ne potičemo tu
22 evakuaciju. Ako oni dođu na ono područje na kojem se UN nalazi, da Hrvatska neće
23 dopustiti da ti ljudi dalje idu. Bilo je posve jasno da oni, prije svega, ne bi
24 željeli da itko i dolazi na područje pod kontrolom UN-a ali, tu nisu mogli

25

26

27

28

29

30

1 ništa niti reći jer to se nalazilo u nadležnosti UN-a. To je, dakle, bilo
2 najviše što su mogli reći, da ti ljudi trebaju ostati tamo gdje se zateknu u tom
3 trenutku. Ali vidjećete, i to će se promijeniti.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Idemo na dokazni predmet 144, sljedeći
5 dokazni predmet.

6 P: Gospodine Kirudja, pogledajte ovaj dokument. Dokument je datiran 12.
7 jula 1992., autor istoga je Jens Brosted. Prepoznajete li ovaj dokument?

8 O: Da.

9 P: Ovaj dokument, u suštini, objašnjava da su se zbila dva sastanka,
10 jedan 7. jula, a drugi 8. jula. Želio bih Vam, prije svega, skrenuti pažnju na
11 paragraf osam, u kojem se opisuje sastanak koji se održao 7. jula 1992. Ja ću ga
12 pročitati u zapisnik.

13 "Dana 7. jula 1992., održan je sastanak na kome su prisustvovali
14 gradonačelnik, zamjenik gradonačelnika i predsjednik Skupštine općine Dvor, član
15 štaba za suradnju s UNPROFOR-om, zamjenik predsjednika Skupštine opštine
16 Bosanski Novi, kao i predstavnici CIVPOL-a i DANCON-a. Iznesen je problem
17 izbjeglica iz Bosanskog Novog kao nešto što zahtjeva trenutnačno rješenje kako bi
18 se izbjegli oružani sukobi. Prema izvještaju Danaca sa sastanka, predstavnici
19 Bosanskog Novog su obavijestili da je općina uspostavila dva kriterija za ljude
20 koji žele da idu. I to: prvo, da moraju potpisati izjavu da to područje
21 napuštaju dobrovoljno, u zgradama (zauvijek); i dva, da moraju potvrditi da su

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prodali, zamijenili ili poklonili nekome svoje kuće i ostalu nepokretnu imovinu.
2 Bosanski Novi je obavijestio da su uspjeli obraditi molbe 1.300 porodica koje
3 zadovoljavaju kriterije. Procijenili su da bi ova cifra mogla ukupno iznositi od
4 3.000 do 5.000 ljudi."

5 Ova dva kriterija koja se opisuju u izvještaju Danaca, to su preduvjeti
6 da bi osobe mogle napustiti područje općine, ponovo se radi o kriterijima o
7 kojima ste Vi već saznali ranije; zar ne?

8 O: Da. To je nešto što je sad postalo posve poznato.

9 P: 8. Jula održan je još jedan sastanak. U paragrafu tri ovog
10 memoranduma govori se da su sudionici zamjenik gradonačelnika, načelnik
11 milicije, zatim predstavnici CIVPOL-a i jedan major Rand in Danske čete; je li
12 točno?

13 O: Da.

14 P: Pogledajmo paragraf 11 ovog memoranduma, i dalje se ovo odnosi na
15 sastanak od 8. jula. U paragrafu 11, dopustite da pročitam: "Načelnik policije
16 je rekao da su ove okolnosti s izbjeglicama započele prije nekih 8-10 dana. Ali,
17 nakon velikog priliva, to je postalo problem. Do sada je već puno ljudi
18 zamijenilo svoje kuće sa Srbima iz Hrvatske. Zamjenik gradonačelnika nije želio
19 da nagađa razlog zašto ljudi žele da idu, ali je kasnije iznio svoje lično
20 mišljenje. Neki od njih su bili razočarani Izetbegovićevom politikom. Zatim,
21 nakon borbi u cazinskoj i kladuškoj regiji i s povratkom ranjenih i poginulih
22 Srba, Muslimani sa tog područja plašili su se osвете rodbine. Kako je diskusija
23 postajala otvorenija, uopće nisu poricali sumnju u činjenicu jesu li zahtjevi za
24
25
26
27
28
29
30

1 odlazak bili potpisani dobrovoljno."

2 Ovo je u skladu sa zaključkom do kojeg ste Vi prethodno došli?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Za transkript, mislim da ste pogrešili
4 rekavši da su ljudi bili raseljeni, a zapravo je rečeno da su bili razočarani
5 politikom Izetbegovića.

6 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsjedavajući, na ovoj
7 ispravci. To je tačno.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite.

9 G. HARMON: [simultani prevod]

10 P: A sada, pogledajmo posljednji dio ovoga paragrafa u kojem se kaže:
11 "Kada sam tražio da potvrde jesu li se gradonačelnici Bosanskog Novog i Banja
12 Luke pojavili na banjalučkoj televiziji izjavili da Muslimani i Srbi ne mogu
13 više živjeti zajedno, rekli su da to nije bio gradonačelnik, već načelnik
14 Kriznog štaba iz Banja Luke, gospodin Radoslav Brđanin."

15 Ovaj citat u kojem se kaže da Muslimani i Srbi više ne mogu da žive
16 zajedno, da li ste to čuli prethodno, nekad ranije, gospodine Kirudja?

17 O: Mislim da sam i u petak rekao da smo na to nailazili često. U ovome
18 memorandumu se vidi - ne zaboravite da je to napisao gospodin Jens Brosted - da
19 je on to čuo, a ne ja.

20 On je to čuo na sastanku, iz nekog drugog izvora.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 On je čuo dvije stvari. Ako ga se pitalo: "Šta se dešava?" Ako se radi o
2 Srbinu koji sa njime razgovara, onda će vrlo lako čuti da se kaže: "Više ne
3 možemo živjeti zajedno." A to je nešto što sam ja spomenuo i ponovio više puta,
4 on to i pokazuje.

5 P: Šta mislite, kakav je učinak takav komentar imao na sveukupnu
6 situaciju u Bosni?

7 O: Mislim da nije imalo nikakvog komentara /kako je prevedeno/.

8 P: Mislim, učinak na televiziji, ako možete da nam kažete nešto o tome?

9 O: Ne, ne mogu. Jer, to je izvještaj o kojem se govori, a to je ono što
10 nam je rečeno.

11 P: U redu.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Pređimo na sljedeći dokazni predmet, to će
13 biti dokazni predmet 145. Brzo ćemo proći kroz njega.

14 P: Vidjeli smo danas da se u prethodnim dokaznim predmetima spominje da
15 se može očekivati da će više ljudi željeti da pređe u UNPA, odnosno kroz
16 Hrvatsku. Ovaj je dokument datiran 13. juli, a on potiče od gospodina Raffonea.
17 Da li prepoznajete oba ova dokumenta?

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da. Moje se ime i ovlaštenje koristi. To je neka vrsta rutine. To je
2 uobičajena vrsta komunikacije.

3 P: Tema ovoga memoranduma gospodina Raffonea je to da "20 autobusa
4 izbjeglica iz Bosanskog Novog prelaze prema Hrvatskoj, kroz teritoriju Sektor
5 sjever." Pročitacu jedan odlomak iz ovoga memoranduma:

6 "Danas je prethodnica grupe ljudi iz Bosanskog Novog došla na glavni
7 ulaz DANCON-a u Dvoru i najavila da će u srijedu 15. jula u 12.00h, 20 autobusa
8 izbjeglica stići u Dvor. Ljudi su obaviješteni da UNPROFOR neće moći da im
9 pomogne pri prelasku, te da je Vlada Republike Hrvatske dala upute svojoj
10 pograničnoj policiji da ne dozvoli njihov ulazak na teritoriju pod hrvatskom
11 kontrolom."

12 Ovo je izraz hrvatske politike i na to ćemo se vratili za koji trenutak.
13 No, sada imate pred sobom informaciju da će značajan broj ljudi možda doći na
14 Vaš teren.

15 O: To nije ništa novo, to je postala rutina. Ljudima je sasvim komotno
16 da podnose izvještaje pod mojim imenom. To nije nova stvar, radi se o 13. julu.
17 Ako se vratite na 26. maj, dešava se isto, tako da je to postalo uobičajeno. I,
18 oficiri su počeli sasvim dobro da shvataju, ne samo politiku Hrvatske, nego sve
19 njene elemente. Tog dana, ovo pitanje je jedno uobičajeno pitanje. To nije ništa

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 novo, nego se samo dodaje na već poznato pitanje.

2 P: U redu. Pogledajte sada sljedeći dokazni predmet.

3 G. HARMON: [simultani prevod] To je dokazni predmet Tužilaštva 146,
4 datum je takođe 13. juli.

5 P: Ovaj dokazni predmet je dopuna prethodnog dokaznog predmeta,
6 gospodine Kirudja. A on se bavi pitanjem 5.000 muslimanskih izbjeglica, a to je
7 informacija koju ste dobivali. Da li prepoznajete ova tri dokumenta?

8 O: Tačno.

9 P: Dakle, radi se o dokaznim predmetima Tužilaštva 146?

10 O: Tačno.

11 P: A on se bavi i potencijalnim prilivom nekih 5.000 raseljenih
12 Muslimana iz Bosanskog novog?

13 O: Tačno. Samo zato da bi oni bili upućeni na jednu drugu destinaciju.
14 Mi pokušavamo da zaokružimo informaciju koju sad saopštavamo u prethodnom
15 memorandumu koji je upućen našem štabu. A ovaj dokument je upućen Međunarodnom
16 komitetu Crvenog krsta i radi se o istoj temi.

17 P: U redu. Pređimo na sljedeći dokazni predmet.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Dokazni predmet Tužilaštva 147. Ovaj
19 dokument se odnosi na paragrafe 122 do 126, a to je opisani iskaz gospodina
20 Kirudje.

21 P: Gospodine Kirudja, možete li na trenutak da pogledate dokazni predmet
22 147, a onda ćemo se pozabaviti njegovim sadržajem. Da li prepoznajete dokazni
23 predmet Tužilaštva 147?

24 O: Da.

25 P: U ovim dokaznim predmetima, mi idemo nekih nedjelju dana unaprijed?

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 O: Da.

2 P: Ovi dokumenti predstavljaju... Jedan od njih je vrlo značajan jer on
3 pokazuje promjenu u politici Hrvatske. Mislim na pismo Franje Gregurića,
4 premijera Hrvatske, a to je posljednja stranica ovog dokaznog predmeta.

5 Dozvolite da Vam pročitam ovaj dokument kako bi to ušlo u zapisnik, a
6 onda ću zamoliti da kažete svoj komentar. Ovo je dokument od Vlade Hrvatske,
7 premijer Franjo Gregurić, datum je 20. juli 1992. godine. Upućeno je gospodinu
8 Jose Maria Mendiluceu koji je specijalni izaslanik visokog komesara u Zagrebu. I
9 pročitacu samo dio ovog dokaznog predmeta.

10 "Poštovani gospodine, primili smo Vaše pismo u kojem opisujete sadašnju
11 situaciju, pod navodnicima, 'etničkog čišćenja' u Bosanskom Novom o kojem Vas je
12 izvestila grupa viših oficira iz misije UNHCR-a u Zagrebu, koji su posjetili
13 ugroženo područje. Kao što Vam je poznato, Republika Hrvatska učinila je više
14 nego što su nam mogućnosti dopustile da zbrine 407.500 izbjeglica iz Bosne i
15 Hercegovine koji su privremeno smješteni u Republici Hrvatskoj. Hrvatska Vlada
16 će zbog hitnosti, kao posljednje rješenje, dopustiti toj grupi od 4.000
17 izbjeglica Muslimana iz Bosanskog Novog da uđe u Hrvatsku."

18 A sada, ovo pismo gospodina Gregurića predstavlja promjenu stanovišta
19 Republike Hrvatske; je li tačno?

20 O: Očigledno i promjenu, ali istovremeno i privremeno urgentnu
21 situaciju. Po našem tumačenju, ona nije bila potpuno suprotna.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Šta je prouzrokovalo promjene?

2 O: Tada je ovo pitanje postalo stalni problem za sve one koji su u tome
3 sudjelovali. Kao što kaže gospodin Gregurić gospodinu Mendiluceu, on je dobio
4 pismo od nekoga iz osoblja gospodina Mendilucea u kojem mu se saopštava, koliko
5 sam ja mogao da shvatim, da je povećana opasnost za one koji se nalaze u
6 područjima koja su kontrolisali Srbi i na fudbalskom stadionu. U tom trenutku,
7 činilo se da je on uvjeren da su ti ljudi u smrtnoj opasnosti. Kako bi se to
8 moglo smatrati dovoljnim da se dozvoli njihov prolaz i privremena promjena
9 prethodne politike, a to je politika neprolaza kroz područje UNPA.

10 P: Želim da Vam pročitam dio Vaše pisane izjave, paragraf 123.

11 O: Ja nemam pred sobom moju izjavu.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Možda bi se moglo gospodinu Kirudji dati
13 dokazni predmet 120.

14 P: Gospodine Kirudja, ja ću govoriti o paragrafu 123 i citiraću: "Nakon
15 što smo dobili ovlaštenje od hrvatskih vlasti da prihvatimo bosanske izbjeglice,
16 bavimo se logističkim problemom evakuacije i transporta ovih ljudi. Ja sam i
17 dalje protiv transfera ovih ljudi iz Bosne, jer to vidim kao saučesništvo u
18 etničkom čišćenju koje će se svakako desiti ponovo. Kada su hrvatske vlasti
19 prihvatile kretanje izbjeglica, a UNHCR prihvatio da organizuje njihov prolaz uz
20 pomoć UNPROFOR-a, bilo mi je jasno da ukoliko se složimo da prebacimo ove
21 Muslimane iz područja Bosne koje kontrolišu Srbi, onda će vlasti bosanskih Srba
22 to jednostavno smatrati, 'tek prvom rundom', a od nas će se uskoro tražiti da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 evakuišemo stanovnike koji nisu Srbi sa teritorija koje su potpuno 'očišćene'."

2 Zašto ste vjerovali, gospodine Kirudja, da će to ohrabriti vlasti u
3 Bosni i Hercegovini da nastave sa etničkim čišćenjem?

4 O: Tada je broj od 4.000, kao što ste čuli u svjedočenju. Na početku 29.
5 maja, brojke su bile veće nego 4.000. Kada je gradonačelnik došao da se vidi sa
6 nama... Prvo gradonačelnik Pašić, brojke o kojima je govorio, o izbjeglicama iz
7 Bosanskog Novog, na primjer iz Blagaja, bile su 13.000. Informacije koje smo
8 dobivali od njih telefonom od gradonačelnika Kuprešanina zaista su kazivale da
9 je 15.000 izbjeglica na putu i to iz područja koja je on spomenuo u telefonskom
10 razgovoru. Ja prevashodno mislim na područja Bosanske Krupe, Sanski Most,
11 Prijedor i Ključ, a 15.000 ih je već bilo na putu, a možda i dodatnih 15.000. Te
12 brojke su počele da postaju takve, da ukoliko Vam se kaže da je dozvoljeno
13 4.000, svakome ko je to vidio bilo je jasno da se tu neće zaustaviti. Ukoliko
14 dozvolite prvih 4.000 da prođu, to neće biti prvi put, to neće biti ni
15 posljednji put, to će biti samo početak.

16 G. HARMON: [simultani prevod] Možemo sada pogledati dokazni predmet
17 Optužbe 148.

18 P: Gospodine Kirudja, oba ova dokumenta koja predstavljaju ovaj dokazni
19 predmet nose datum 22. juli. Da li prepoznajete ova dva dokumenta?

20 O: Da.

21 P: Pročitaću Vam iz Vašeg memoranduma sa datumom 22. juli, samo dio.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Pročitacu odjeljke BB i CC. Tema ovoga memoranduma je "Prolazak izbjeglica iz
2 Bosanskog Novog kroz Sektor sjever." Paragraf BB: "Komandantu sektora dostavljen
3 je plan za tranzit do nekih 4.000 takvih osoba. UNHCR je tražio od Danskog
4 bataljona da obezbjedi gorivo za 55 autobusa i 200 putničkih automobila, kao i
5 dvojica kola hitne pomoći i spasilačko/vučno vozilo."

6 Paragraf CC: "UNHCR preporučuje da UNPROFOR izbjegne da bude povezan sa
7 evakuacijom Muslimana i drugih manjina kroz zaštićenu zonu UN-a. Tokom pregovora
8 sa lokalnim vlastima koji su trajali četiri dana, od 18. do 21. jula, UNHCR je
9 više puta osudio politiku protjerivanja zasnovanu na etničkom/vjerskom čišćenju
10 i namjerava da i dalje osuđuje tu politiku."

11 Gospodine Kirudja, da li je do prolaska ljudi kroz Sektor sjever zaista
12 došlo?

13 O: Jeste.

14 P: Gospodine Kirudja, šta Vi mislite, koliko je ljudi prošlo kroz Sektor
15 sjever kada je njihov prolaz bio odobren?

16 O: Došli smo do neke grube procjene od više od 9.000. Počeli smo rano
17 ujutru, prije 8.00h, a na prelazu smo bili nakon 10.00h. Znači, gruba procjena
18 je bila više od 9.000.

19 P: To su bili ljudi koji nisu bili srpske nacionalnosti?

20 O: Da.

21 P: Rekli ste nam prije nekoliko trenutaka da ste predvidjeli da će to
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 biti samo prvi od mnogih zahtjeva. A sada, pređimo na vašu pisanu izjavu,
2 paragraf 128, a koju ću Vam pročitati radi zapisnika: "8. augusta susreo sam se
3 sa specijalnim izaslanikom UNHCR-a, gospodinom Jose Maria Mendiluceom, kako
4 bismo razgovarali o pristupu koji treba da zauzmemo prema novom talasu
5 izbjeglica koje žele da prođu kroz Sektor sjever. U to vrijeme izvještaj civilne
6 policije UN-a u Dvoru je procjenjivao da je broj ljudi koji žele da prođu kroz
7 Sektor sjever moglo biti negdje do 8.000 izbjeglica. U roku od nekoliko dana, ta
8 se procjena povećala na 28.000. Jasno nam je da UN ne može da ponovi ovakvu
9 evakuaciju, sličnu onoj koja se desila ranije, a kamoli jednu novu evakuaciju
10 ovih razmjera. Ako bismo to uradili, to bi značilo da direktno sudjelujemo u
11 procesu etničkog čišćenja koje su započeli Srbi u Bosni. UNHCR je zauzeo stav da
12 to neće ličiti onome što se zove, 'ucjena'. To je bio odgovor na zahtjev srpskih
13 vlasti da UN mora da pomogne u evakuaciji, 'ili će Muslimani patiti.'

14 Šta je ucjena? Možete li objasniti, šta je značenje ovoga u Vašem
15 pismenom iskazu?

16 O: Da. Kada su hrvatske vlasti dozvolile prvu evakuaciju, dozvolile da
17 se ona desi, to je bilo zato što su izbjeglice ili raseljena lica bili pod
18 prijetnjom. Mi smo tada stalno imali priliku da čujemo da se radi ili o
19 direktnoj ili indirektnoj prijetnji: "Ukoliko ne pomognete, oni će proći kroz
20 velike patnje i to će biti vaša odgovornost. Mi samo uz vašu pomoć ovaj problem
21 možemo vrlo lako riješiti." To su bile otprilike riječi koje smo mogli čuti i mi
22 smo smatrali da je to pritisak, stoga i ucjena. To je bio pritisak koji je
23 dolazio od onih koji su željeli da oni prođu kroz naš sektor kako bismo mi
24 pomogli u tome da se tako veliki broj ljudi prebaci i to je ono što sam ja

25

26

27

28

29

30

1 okarakterisao kao neku vrstu ucjene.

2 P: Ko iznosi ove prijetnje? Da li su to bili ljudi na službenim
3 položajima?

4 O: Tada su mnoge stvari bile nešto što je postalo rutina. Mogli ste čuti
5 da Krizni štab to stalno govori: "Ti ljudi odlaze dobrovoljno", "Moraju da
6 prodaju svoju imovinu." Taj obrazac o njihovom dobrovoljnom odlasku je nešto što
7 ste mogli stalno, iznova čuti i o tome govorim.

8 P: U Vašoj pismenoj izjavi u paragrafu 130, a ja ću to sažeti, kasnije
9 se desilo to da se odustalo od zahtjeva za evakuaciju 28.000 izbjeglica. Ako
10 sada obratim pažnju na sljedeći paragraf, on kaže: "Bosanski Srbi su ponovno
11 zatražili od nas da evakušemo još 5.000 Muslimana iz tog područja. Istoga dana
12 došlo je do sastanka na kojem se razgovaralo o toj temi. Prisutne su bile
13 sljedeće osobe: gospodin Pašić, gradonačelnik Dvora; gospodin Deganović,
14 predstavnik Srpske demokratske stranke - SDS u Bosanskoj Kostajnici; gospodin
15 Dorin, predstavnik SDS-a iz Kostajnice i gospodin Murid Saflić, predstavnik
16 Muslimana Bosanske Kostajnice. Gospodin Deganović je rekao da imaju spisak od
17 5.000 ljudi iz opštine Bosanska Kostajnica koji žele da napuste to područje. On
18 je ustvrdio da se do tog dana nisu desila ubistva u toj opštini, ali da se ljudi
19 plaše da se slobodno kreću. Zatim je rekao da su Muslimani evakuisani iz
20 Bosanskog Novog i da su tada Muslimani iz Bosanske Kostajnice takođe odlučili da
21 se isele."

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Možete li da prokomentarišete ovaj paragraf, gospodine Kirudja, a
2 osobito Vaše gledište o tome šta se dešavalo u opštini Bosanska Kostajnica?

3 O: Ovaj sastanak je bio drugi dolazak gospodina Pašića i obraćanja nama.
4 U prvom paragrafu - mislim da se radilo o 19. augustu, trebalo bi da je u
5 pitanju 19. august - on je poveo sa sobom ovu dvojicu predstavnika muslimanske
6 zajednice, Saflića i Deganovića. Imajte na umu da je Bosanski Novi, u kojem je
7 on gradonačelnik, zapadno od Bosanske Kostajnice iz koje dolaze ovi
8 predstavnici.

9 P: Dozvolite, gospodine Kirudja, da Vas prekinem. Izvinite zbog toga. U
10 Vašoj izjavi se kaže da je gospodin Deganović predstavnik SDS-a, a gospodin
11 Dorin muslimanski predstavnik.

12 Da li je bio još jedan predstavnik Muslimana?

13 O: U pravu ste. Jedini koji se tu spominje, nisam uvijek siguran u
14 imena. Govorim o događajima od prije 14 godina, događaji su mi jasni u sjećanju,
15 ali imena ne.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Razumijem Vas.

2 O: Muslimanski predstavnik Saflić je iz Bosanske Kostajnice i on kaže da
3 5.000 ljudi želi da napusti opštinu Bosanska Kostajnica. Pošto znam mjesto, ja
4 hoću da kažem da je Kostajnica daleko od Bosanskog Novog u smislu relativne
5 geografije. Trenutno smo u Topuskom, govorimo o sastanku u Topuskom. U
6 Kostajnici se desio onaj prethodno spomenuti sastanak DANCON-a i pripadnici
7 DANCON-a govore o ubistvima na ulici, a on je predstavnik Muslimana iz toga
8 područja i on kaže: "Nije još bilo ubistava." Ali, ljudi se plaše da se kreću.
9 On, u osnovi, nije slobodan u okruženju u kojem se nalazi. On nije slobodan da
10 kaže ono što smo mi rekli. Mi smo UNPROFOR i naš neki vojni posmatrač ili vojnik
11 će reći "Mi smo primijetili da dolazi do ubistava na nekim ulicama, neki ljudi
12 su nestali." Mi to možemo da kažemo i pokušavamo da kažemo /kako je prevedeno/.

13 Mi smo pod pritiskom da prebacimo 5.000 ljudi odavde i to je ono što je
14 u osnovi cijele teme.

15 P: Samo da razjasnimo nešto. Gospodin Deganović koji je predstavnik SDS-
16 a, prema ovoj Vašoj izjavi se kaže da je gospodin Deganović rekao da nije bilo
17 ubistava. No, iz Vašeg iskaza, muslimanski predstavnik je to rekao.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ako pogledam u svoj dnevnik, onda ću to razjasniti. Možda ću moći da
2 identifikujem ko je ko. Ako hoćete, ja ću to i da razjasnim.

3 P: Izvinite. Možda će Sud imati dodatna pitanja, a možda i Odbrana. A
4 sada, pređimo na sljedeći dokazni predmet.

5 G. HARMON: [simultani prevod] To je dokazni predmet Optužbe 149. Časni
6 Sude, ovaj dokazni predmet se odnosi na pasuse 138 do 146 izjave gospodina
7 Kirudje.

8 P: Gospodine Kirudja, da li prepoznajete ove dokumente koji čine dokazni
9 predmet Tužilaštva 149?

10 O: Da.

11 P: U redu. Sad ćemo prvo pogledati pasusu 138 Vaše pismene izjave, zato
12 što se ovde govori o jednom drugom sastanku od 19. avgusta. I, sad ću pročitati
13 pasuse 138 i 139.

14 "Zaista, 19. avgusta UNHCR i ured za civilna pitanja u Topuskom su
15 primili delegaciju od sedam predstavnika u kojoj su se nalazili kako Srbi tako i
16 Muslimani iz Sanskog Mosta, Bosanske Krupe i Prijedora."

17 Ovdje ćemo zastati. Dakle, to su sve opštine u Bosni?

18 O: Tako je.

19 P: Nastavljam: "Svi oni koji su bili prisutni su bili iz Bosne i
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uključivali su sledeće: Vlado Vrkeš, predsednik SDS-a u Sanskom Mostu; Dragan
2 Majkić, načelnik policije u Sanskom Mostu; gospodin Besim Islamčević,
3 predstavnik Muslimana i Hrvata koji su želeli da odu iz Sanskog Mosta i gospodin
4 Esad Hasanović, predstavnik Muslimana i Hrvata iz Sanskog Mosta koji su željeli
5 da odu iz Bosanske Krupe. Predstavnici iz Prijedora su takođe bili prisutni, ali
6 nisam znao kako se oni zovu. Isto tako su bili prisutni Hans Linshol i Lars
7 Neilson, a to su bili predstavnici UNHCR-a na terenu."

8 Sada prelazim na pasus 139: "Delegacija je nameravala da uveri UN da
9 promeni svoj stav vezan za masovne evakuacije koje su povezane sa 'etničkim
10 čišćenjem' i da pomogne u organizaciji još jednog konvoja kroz Sektor sever
11 kojim bi se evakuisalo skoro 11.000 uglavnom muslimanskih 'podnosilaca zahteva'
12 za evakuaciju iz Sanskog Mosta, 8.000 iz Prijedora i 600 iz Bosanske Krupe. Ja
13 sam dobio odštampan spisak sa 7.782 imena onih 'koji su bili spremni da izađu
14 dobrovoljno'."

15 Kako ste Vi reagovali na ovaj sastanak i na ovo kad ste dobili spisak sa
16 preko 7.000 imena bosanskih Muslimana?

17 O: Ja sam do tog trenutka se, takoreći, navikao na jedan neumoran
18 karakter ovog poduhvata. I neke stvari koje sam čuo su skoro postale rutinske i
19 očekivane. Sve do tog trenutka dok nisam dobio spisak ovih odštampanih imena - u
20 to vreme je kompjuterski štampač to štampao u jednom spiralnom obliku - i dobio
21 sam prilično debeo svežanj dokumenata sa tim imenima.

22 Imena su bila označena od 1 pa do kraja. I tako sam ja znao da je bilo
23 7.782 imena jer su sva imena bila numerisana. I bilo je još nekih komentara
24 kojih se ne sećam, jer nažalost, ne znam šta se desilo sa ovim dokumentom.

25

26

27

28

29

30

1 Dokument se nalazio na polici iza mog stola u mojoj kancelariji i iz nekog
2 razloga on je nestao, nisam ga više nikad video. Ja mislim, nije niko spolja
3 uzeo taj dokument, već jednostavno kad smo se selili on je tom prilikom nestao.
4 Kad smo zatvarali našu misiju.

5 P: Predsjednik SDS-a iz Sanskog Mosta, gospodin Vrkeš, Vam je takođe
6 nešto rekao o okolnostima koje su dozvoljavale Muslimanima da napuste njegovu
7 opštinu. To se spominje u pasusu 141 Vaše pismene izjave i ja ću Vam sada
8 pročitati deo toga što tamo stoji.

9 On je takođe rekao: "'Mi smo ponudili svim tim ljudima izjavu da bi oni
10 mogli da je potpišu.' U izjavi je stajalo da potpisnik napušta to područje
11 dobrovoljno, da nema nikakve želje da se vrati u to područje i da ostavlja svu
12 svoju imovinu vlastima u području odakle oni odlaze."

13 Ovo je prilično slično postupku etničkog čišćenja koje se, po Vama,
14 odvijalo u Bosanskom Novom; zar ne?

15 O: Da. Upravo to sam mislio kad sam rekao da većina onoga što sam ja čuo
16 se ponavljalo. Dakle, ista stvar se događala. To se nije događalo samo u
17 Bosanskom Novom. Predstavnik iz Bosanskog Novog je bio takođe na tom sastanku,
18 ali ista grupa ljudi je stalno ponavljala neumorno istu stvar. I prema tome, ja
19 sam se već bio navikao na to. Mi smo vodili beleške, ovo su bili vrlo uljudni
20 sastanci. Ja bih saslušao njih i ja bih im izneo naš stav i oni su znali kakav

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je bio naš stav i nije bilo potrebe da mi to stalno ponavljamo.

2 P: Gospodine Kirudja, bilo je otprilike 11.000 muslimanskih podnosilaca
3 zahteva koji su potpisivali ove izjave o tome da odlaze iz Sanskog Mosta, iz
4 Prijedora, itd. Jeste li Vi stvarno verovali da oni odlaze dobrovoljno?

5 O: Pa, predstavnik iz Sanskog Mosta koji je bio na sastanku, možete da
6 proverite, mi je rekao da je iz Sanskog Mosta dolazilo 11.000 ljudi. U Bosanskoj
7 Krupi je bilo 600 podnosilaca zahteva. Dakle, svi su govorili o tome koliko su
8 oni imali podnosilaca zahteva. I na osnovu svega toga je postalo jasno da se
9 radi o jednom sistematskom poduhvatu i bilo je jasno da svi ovde dolaze da
10 predstavljaju ljude iz svog kraja, dakle iz Prijedora, iz Sanskog Mosta, itd.
11 Ali, najveći broj ljudi koji je bio prijavljen za odlazak je bio iz Sanskog
12 Mosta, bilo je 11.000.

13 P: Jeste li Vi verovali da ti ljudi odlaze dobrovoljno?

14 O: Pa, u tom trenutku više nije bilo ni reči o tome da mi mislimo da oni
15 odlaze dobrovoljno. Ja sam samo vodio beleške i mi bi izneli svoje stavove i to
16 je sve. Nije bilo nikakvih sumnji više u tom trenutku.

17 P: U stavu 146 Vaše izjave se kaže sledeće.

18 GĐA PRVODILAC: Ispravka: U stavu 142.

19 G. HARMON: [simultani prevod] Stoji da je "Predstavnik UNHCR-a pročitao
20 stavove UNHCR-a gde se tačno navodilo da UNHCR neće da pomaže u uklanjanju ljudi
21 iz područja, već je tamo UNHCR da bi pomogao ljudima da nađu i da vrate u posed
22 svoju imovinu i svoje kuće."

23 Gospodine Kirudja, kako je reagovao gospodin Vrkeš kad je čuo kakav je
24
25
26
27
28
29
30

1 bio stav, zvanični stav UNHCR-a?

2 O: Pa, on je vrlo uljudno reagovao. On je saslušao šta ima predstavnik
3 UNHCR-a da kaže. Tamo su bila dva predstavnika UNHCR-a, tako da nisam bio samo
4 ja taj koji je iznosio zvanični stav i ja sam želeo da im se jasno kaže kakav je
5 naš stav, kakvu politiku mi vodimo. I kao što sam rekao u petak, mi smo to sve
6 naglasili. Mi nismo rekli da UNHCR neće da pruži nikakvu pomoć, već samo da će
7 da pruži pomoć na lokaciji, dakle, na tom mestu, ne u tome da se ti ljudi
8 izmeste dalje. I, mi smo im to vrlo jasno rekli.

9 P: Kako je reagovao gospodin Vrkeš na tu ponudu da pružite pomoć ljudima
10 u Bosni?

11 O: Oni bi to saslušali i ignorisali.

12 P: U redu. I sad znamo da su na tom sastanku bila dva Muslimana,
13 gospodin Islamčević i gospodin Hasanović. Oni su bili u toj delegaciji koja je
14 došla iz tri opštine u Bosni. Da li možete da opišete Veću kako su se oni
15 držali, kakvo je bilo njihovo vladanje?

16 O: Mi smo čak hteli da čujemo šta imaju da kažu ti ljudi. Njihova
17 prisutnost tamo je takođe bila faktor u odlučivanju. Oni su bili u društvu
18 svojih srpskih partnera u opštinama odakle su došli. Dakle, oni su tamo sedeli i
19 slušali kako Srbi govore da toliko i toliko ljudi želi dobrovoljno da izađe. Kad
20 je došao red na njih da nam se oni obrate, oni su govorili prilično drugačije u
21 odnosu na njihove srpske kolege i oni su se jako trudili da nas uvere u to da se

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 prema njima postupa korektno. I stalno su koristili tu reč "korektno".
2 Prevodioci su tu reč preveli, mi nismo sasvim znali šta znači to "korektno". I,
3 onda su oni govorili kako imaju rođake tu u Evropi, tamo u Evropi - ovi ljudi su
4 spremni da odu. Ali, oni su sve to govorili prilično rezignirano, tako da je ceo
5 njihov stav bio stav ljudi koji popuštaju, rezigniran stav.

6 P: Sada da pogledamo sledeći dokazni predmet, 149. Ali, samo da završimo
7 prvo sa poslednjom rečenicom u pasusu 12, gde stoji sledeće: "Na kraju sastanka,
8 delegacija je otišla sa osećajem da je UN predstavljao prepreku u odnosu na ono
9 što su oni nazivali 'humanitarnim gestom koji Srbi čine Muslimanima i do koga se
10 došlo putem jednog demokratskog procesa'."

11 Da li možete da nam nešto više kažete o ovome?

12 O: Ono što je nama bilo izneto je imalo za cilj da nas uveri da je ovo
13 sve nastalo kroz jedan demokratski proces, dakle, da ovi ljudi nisu bili
14 izbeglice. Ne, oni su bili podnosioci zahteva. Oni su hteli sami da odu. Oni su
15 hteli dobrovoljno da odu. Hteli su ili da prodaju svoju imovinu ili da je daju,
16 prepuste državi, da je poklone državi. Dakle, ovo su bile reči, termini koje su
17 oni koristili i mi smo se vrlo fer ponašali prema svima. Nama je ovo bilo
18 prezentirano kao nekakva rutinska procedura gde niko nije ugrožen. Ali, mi smo
19 sve te argument već bili čuli i ranije. I, mi smo već sa njima razgovarali o
20 tome kako je kontradiktorno to što oni nama iznose i da je to nešto što mi ne
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 možemo da podržimo, taj proces. Mi smo čak slali pismena upozorenja
2 gradonačelnicima i drugim zvaničnicima, ali oni su sve to ignorisali i onda bi
3 ponovo nama iznosili sve iste stavove, sve iste argumente.

4 I stoga, kad im je UNHCR rekao da na nas možete računati samo da Vam
5 pružimo pomoć *in situ*, dakle, u samoj lokaciji a ne za izmeštanje ljudi izvan
6 lokacije, onda je postalo jasno da niko neće ništa da uradi. Dakle, da je
7 zaključak koji je izveden sa toga bio taj da mi nismo spremni na saradnju i to
8 je bio zapravo taj poslednji put kad smo se sastali. Postalo je jasno da mi
9 nećemo pomoći da se organizuje to prebacivanje, izmeštanje ljudi.

10 P: U redu.

11 G. HARMON: [simultani prevod] Sada da pogledamo dokazni predmet 150, tu
12 se već radi o septembru.

13 P: Gospodine Kirudja, ovo je dokument od 5. septembra 1992. Taj dokument
14 se zove "Specijalni izveštaj o situaciji". Šta znači to "Izveštaj o situaciji"?

15 O: Časni Sude, puno memoranduma, puno pismenih dokumenata koje smo mi
16 videli su bili dokumenti koji su upućeni ili direktoru koji je bio meni nadređen
17 ili načelnicima u okviru UNHCR-a ili u okviru drugih nevladinih organizacija.
18 Dakle, ovo su bili izveštaji koji su bili specijalno namenjeni tim ljudima
19 kojima su se slali. I, mi smo ih pisali onog istog dana kad bi se nešto desilo,
20 kad bi neko pitanje se pojavilo.

21 Isto tako smo morali rutinski da pišemo izveštaje o situaciji, tako su
22 se oni zvali - izveštaj o situaciji, *Sitrep*. I to bismo obično radili na kraju
23 nedelje. Na kraju svake nedelje bismo pogledali šta se sve desilo, kakvih je sve
24 elemenata bilo o kojima je trebalo da izveštavamo i onda bi malo detaljnije
25 pisali tu jednu analitičku procenu, izveštaj o situaciji, tako se to zvalo. I,

26

27

28

29

30

1 oni su se slali jednom velikom broju primalaca, a ostali izveštaji su bili mnogo
2 više limitirani kad je reč o primaocima. Dakle, analiza koja je bila u ovom
3 izveštaju o situaciji je bila detaljnija i tu se vršila jedna šira procena. Ali,
4 ovog dana, baš 5. septembra kad je datiran ovaj izveštaj, ja sam odlučio da je
5 neophodno da ga napišem zato što se jako puno toga desilo i ja sam zaključio da
6 postoji potreba da se napiše jedan širi izveštaj gde bi se to sve analiziralo.

7 P: Na strani jedan, u pasusu dva ovog izveštaja se kaže da se: "Granica
8 sa Bosnom i Hercegovinom /u engleskom transkriptu: "i Sektorom sjever"/ može
9 podeliti u dva segmenta. Jedan, o tome ste već govorili u Vašem svedočenju."

10 O: Da.

11 P: A pitanje drugo je da je ta granica zapravo bila prava međunarodna
12 granica. Dakle, to je pod onim prvim delom. A, u drugom delu kažete da taj
13 segment koji deli Bosnu je bio pod kontrolom bosanskih Srba i Sektora sever koji
14 je bio pod kontrolom hrvatskih Srba, što je zapravo značilo da tu nije bilo
15 granice. Je li to tačno?

16 O: Tako je.

17 P: Ako sada pogledamo tačku 9 ovog dokumenta, u ovom izveštaju stoji:
18 "Drugi pogranični segment razdvaja dve teritorije koje s obe strane kontrolišu
19 Srbi. Nalazi se u zoni delovanja Danskog bataljona koja pokriva opštine Dvor i

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Kostajnica. Iza tog segmenta granice nalazi se pet opština u Bosni: Bosanski
2 Novi, Sanski Most, Prijedor, Banja Luka i Bosanska Dubica u kojima je primećena
3 pojava 'etničkog čišćenja'."

4 Sada, da pređemo na tačku 10, druga rečenica: "Reka pojedinaca
5 svakodnevno stiže iz Prijedora i Sanskog Mosta preko Bosanskog Novog u Dvor,
6 tražeći utočište. Civilna policija UN-a procenjuje da između 30 i 50 takvih
7 osoba stiže u Dvor svakog dana preko granice. Trend u toku poslednjih nekoliko
8 nedjelja sugeriše da je došlo do porasta broja pojedinaca koji ulaze u sektor u
9 potrazi za zaštitom i pomoći."

10 Gospodine Kirudja, ti ljudi koji su nastavili da pristižu preko granice,
11 od njih su uzimali izjave, zar ne, ljudi koji su radili u Sektoru sever?

12 O: Tako je.

13 P: Jesu li oni govorili o istim onim elementima koje ste primetili i
14 ranije?

15 O: Da. Uglavnom da. Kad se ovde kaže od 30 do 50, iako su ti ljudi koji
16 su pristizali bili uglavnom Muslimani, oni nisu bili isključivo Muslimani.
17 Dakle, dolazili su nam i bosanski Hrvati, mada je tu priča bila nešto malo
18 drugačija.

19 P: Ali, sve u svemu, to je bio nesrpski živalj koji je izlazio iz Bosne?

20 O: To ne znači da Srbi nisu uopšte prolazili kroz tu teritoriju, ali
21 jedini koji su se nama obraćali kad su prolazili su bili nesrbi. Srbi jesu

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prolazili, ali mi Srbima nismo bili potrebni. Za njih nije bilo granice i
2 povremeno bi oni, recimo, došli i mi bismo videli da kuća koja je nekad bila
3 prazna je sada dobila stanovnike, sada je postala nastanjena.

4 P: Dakle, u septembru ste Vi dobili već nove podatke o etničkom čišćenju
5 u opštinama koje su navedene u pasusu 9?

6 O: Oprostite, nisam shvatio pitanje.

7 P: U septembru ste dobili nove podatke o izbeglicama koje su pristizale
8 u Sektor sever. Oni su govorili o tome da je došlo do etničkog čišćenja u
9 opštinama koje ste naveli u tački 9; zar ne?

10 O: Tako je.

11 G. HARMON: [simultani prevod] Sada molim da se pokaže dokazni predmet
12 Tužilaštva 151, koji govori o oktobru.

13 P: Gospodine Kirudja, ovaj dokument je od 8. oktobra 1992. godine. Da li
14 prepoznajete ove dokumente?

15 O: Da.

16 P: Ovaj drugi dokument je izveštaj o situaciji vezano za civilna
17 pitanja. Je li ovo sličan dokument ili postoji neka razlika između specijalnog
18 izveštaja o situaciji, koji smo videli ranije, i ovog izveštaja o situaciji kad
19 je reč o civilnim pitanjima?

20 O: Ovo je jedan redovan izveštaj. Dakle, to je onaj koji smo pisali
21 krajem nedelje i pokrivaio je sva pitanja. Dakle, nije trebao da se bavi samo

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 jednim pitanjem već jednom ukupnom, opštom slikom. A specijalni izveštaj se
2 bavio, recimo, samo onim što se događalo na jednoj teritoriji, u jednom
3 segmentu.

4 P: U redu. Dakle, ovo je dokazni predmet 151 i ja ću sada pročitati šta
5 stoji u tački 12: "Kao što su Lord Owen i Cyrus Vance rekli nedavno prilikom
6 svoje posete Banja Luci, praksa, pod navodnicima, 'etničkog čišćenja' nastavlja
7 se nesmanjenim tempom. Pred kraj jula, UNHCR je objavio da UN neće ni na koji
8 način učestvovati ili učiniti išta što bi tu praksu moglo podstaći. Konkretno,
9 UN neće učestvovati u organizovanju masovnog izmeštanja izbeglica iz njihovih
10 kuća, ako je rezultat tome etničko čišćenje. U poslednje dve nedelje, taj
11 principijelni stav izgleda da je potkopan:

12 (a) Stalnim prilivom malih grupa izbeglica koje svakodnevno pristižu u
13 UNPA zone u grupama od 30 do 50. Što se tiče drugog principa UNHCR-a, a to je
14 nevraćanje u mesto progona, broj izbeglica koje dolaze u UNPA zone se polako ali
15 stalno povećava."

16 Dakle, prvo da Vas pitam, koji je ovo princip "nevraćanja u mesto
17 progona", na francuskom *non-refoulement*?

18 O: Ja ću sada otprilike da Vam kažem ili bi trebao neko da Vam dođe
19 direktno iz UNHCR-a da bi Vam dao definitivni i kompetentan odgovor. Moje
20 razumevanje ovog termina znači da jednom kada primite izbeglice kroz jedan
21 međunarodni program, onda ne možete da ih vratite nazad. To znači da izbeglice
22 treba da nađu utočište na mestu u koje prvo stignu. Dakle, ne možete ih odatle
23 slati negde drugo.

24 P: U redu. Dakle, ovde smo već stigli u mesec oktobar i govorimo o
25 procesu etničkog čišćenja. Vi ste svedočili, odnosno bili ste prisutni tamo sve

26
27
28
29
30

1 od aprila 1992. godine, o čemu ste nam i svedočili. I, govorili ste nam o Vašem
2 prvom sastanku sa gospodinom Pašićem. Ovaj dokument sada ovde se tiče već
3 oktobra 1992. godine. Vi ste nam u međuvremenu pomogli da rastumačimo puno
4 važnih dokaznih predmeta, gde ste govorili o raznim kontaktima koje ste imali s
5 raznim predstavnicima SDS-a i drugih političkih vođa iz raznih opština u Bosni.

6 Po Vašem mišljenju, gospodine Kirudja, da li se Vama činilo da je ono
7 što se događalo u Bosni bilo organizovano i sistematske prirode?

8 O: Da. Do ovog trenutka sam ja već stekao taj utisak. Da vidim, ustvari,
9 od kad je ovaj memorandum. Da. Već negde u avgustu, u septembru sam ja bio
10 apsolutno uveren da je to bilo jedno sistematski organizovano etničko čišćenje.
11 I, u našem području je ono bilo upereno protiv nesrpskog življa, naročito
12 Muslimana. Dakle, to se događalo u našem području i taj zaključak je bio
13 neizbežan. On se apsolutno nametao.

14 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja nemam više pitanja za ovog
15 svedoka. Sad je 10.30h.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] da. Dakle, ovim ste završili Vaše glavno
17 ispitivanje.

18 Da li je Odbrana spremna da nastavi posle pauze sa unakrsnim
19 ispitivanjem?

20 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Pre nego što odemo na pauzu,
22 zamoliću poslužitelja da izvede gospodina Kirudju iz sudnice.

23 Gospodine Kirudja, posle pauze ćemo nastaviti da radimo u 10.55h i onda
24
25
26
27
28
29
30

1 ćete biti ispitivani od strane Odbrane.

2 [Svedok se povlači]

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodin Kirudja je upravo objasnio šta
4 znači princip *non-refoulement* - nevraćanje u mesto progona. Nema potrebe da se
5 unakrsno ispituje svedok o tom pitanju, zato što je to koncept koji je dobro
6 poznat i uvršten u pravne tekstove, obrađen je u pravnoj teoriji. Ja sam se
7 posavetovao sa svojim kolegama i oni su se složili sa mnom da ovo objašnjenje
8 koje je dao gospodin Kirudja nije tačno po mišljenju Veća. Ali, pošto se radi o
9 pravnom konceptu, onda nema potrebe da se svedok dalje ispituje o tome. To je
10 jedno pravno-tehničko pitanje.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Mi nismo ni nameravali, časni Sude, ali
12 hvala Vam što ste nam izneli ovo mišljenje.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Dakle, nastavljamo u 10.55.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

15 ... Početak pauze u 10.30h

16 ... Sednica nastavljena u 10.58h

17 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sjesti.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, možete početi.

19 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

20 Unakrsno ispituje g. Stewart:

21 P: Gospodine Kirudja, Vi ste - nazvaćemo je Jugoslavija - došli u
22 Jugoslaviju u aprilu 1992. I zatim, kao što ste rekli Raspravnom vijeću, bilo je
23 to 19. aprila kad ste se Vi zatekli u Sektoru sjever gdje ste onda proveli
24 radeći nekoliko mjeseci?

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: I Vi ste neposredno prije toga duže vrijeme radili u Afganistanu; je
3 li tako?

4 O: Da.

5 P: Kad ste došli u Jugoslaviju, odnosno... Da. Nakon Vašeg prethodnog
6 zadatka, koliko Vam je unaprijed bilo rečeno da ćete ići na sljedeći zadatak i
7 Jugoslaviju?

8 O: Mislite razmak vremenski između Afganistana i Jugoslavije? Nisam
9 shvatio.

10 P: Kada Vam je bilo rečeno "gospodine Kirudja, Vaš sljedeći zadatak bit
11 će u Jugoslaviji"?

12 O: Odluka je kristalizirana u martu 1992.

13 P: Možemo li reći da nema sumnje da kao i drugi ljudi koji su toliko
14 dobro obrazovani kao i Vi, da je Vaše znanje o Jugoslaviji, pitanjima koja se
15 tiču različitih dijelova Jugoslavije, bilo relativno bazično za jednu obrazovanu
16 osobu?

17 O: Pa, nisam znao mnogo. Ne znam što znači "dobro obrazovan", ali ja
18 nisam mnogo znao o bivšoj Jugoslaviji, pored onoga što je dovelo do angažmana
19 UN-a, dakle, rezolucije koja to priprema i to je bilo to.

20 P: Recimo, primjerice, prije nego što su Vas obavijestili da ćete ići u
21 Jugoslaviju, koliko ste Vi imali saznanja o situaciji koja se, na primjer, tiče
22 samo Bosne i Hercegovine?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ni u kom slučaju ne bih toliko detaljno poznao situaciju. Kad smo
2 se pripremali za našu misiju, uglavnom smo se bavili onime što je bilo sadržano
3 u Vanceovom planu a to je da je došlo do sukoba na području bivše Jugoslavije i
4 to na onim područjima o kojima sam ranije svjedočio, na koja smo mi trebali biti
5 razmješteni. I, u suštini je se radilo o sukobu unutar Jugoslavije.

6 Bosna i Hercegovina, kao što sam već rekao, pretpostavljalo se za tu
7 republiku da je tamo sve u redu. Trebali smo smjestiti naše sjedište u Sarajevu
8 i trebali smo biti neutralni između dva republička glavna grada, Zagreba i
9 Beograda. Dakle, nismo ulazili u konkretne informacije o Bosni i Hercegovini.

10 P: Uzmimo primjer. Koliko se Vi sjećate, kada Vam je prvi put bilo
11 rečeno da ćete biti upućeni u Jugoslaviju, da li ste u to vrijeme već čuli da u
12 Bosni i Hercegovini postoji entitet po imenu Republika Srpska, odnosno Srpska
13 Republika Bosna i Hercegovina?

14 O: Sve to bilo je meni posve nepoznato.

15 P: Kao što je to obično slučaj kad Vas šalju na neko novo mjesto,
16 vjerojatno ste morali veoma mnogo učiti u kratkom roku po Vašem dolasku. To je
17 trebala biti jedna veoma strma uzlazna putanja u Vašem učenju.

18 O: Pa, da. To je dobar način da se to objasni. To je bilo za mene
19 putovanje na kojem sam otkrivao nove stvari.

20 P: Vi u Vašoj izjavi kažete da u vrijeme Vašeg dolaska... I, mislim da je
21 ispravno reći da ste došli u Hrvatsku, jer, koliko sam shvatio, Vaša osobna baza

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kad ste bili tamo bila je Hrvatska u sve vrijeme; zar ne?

2 O: Ne. Moje duže svjedočenje počinje mojim dolaskom 6. aprila u Beograd.

3 P: Ispričavam se. Ali, kad ste došli u Sektor sjever, onda iz praktičnih
4 razloga, Vaše sjedište je bilo u Hrvatskoj?

5 O: Ne. Moja lična baza bila je na području tog sektora, ali sjedište je
6 bilo u Topuskom, to je u Hrvatskoj. To želite reći?

7 P: Da, to želim reći, u Hrvatskoj.

8 O: U tom slučaju - da.

9 P: Dakle, kad ste došli u Hrvatsku - u tom smislu ja sad izvlačim neke
10 stvari van konteksta u svrhu ovog pitanja - nije se činilo da ima nekih problema
11 ni u kojem dijelu Bosne i Hercegovine. To je prilično, onako, generalizirajuća
12 izjava, ali mislim da se nitko ne bi usprotivio da jednostavno govoreći to jest
13 tačno kad kažete da nije nigdje u Bosni se činilo da ima problema. Možete li
14 nam, molim Vas, objasniti zašto, po Vašem mišljenju, nije bilo nekog očitog
15 problema?

16 O: Pa, ja ću Vam na jedan grafički način usporediti sa mjestom gdje smo
17 se mi nalazili, gdje su bili vidljivi tragovi nedavnih borbi, kuća dignutih u
18 zrak, ostataka od paljevina je nekoliko kilometara udaljeno od mjesta gdje smo
19 bili. Na primjer, toga nije bilo u Bosni. Kad sam došao u Sektor sjever,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 najjednostavniji put čak nije bio niti u Hrvatskoj, već smo morali se spuštati
2 kroz Bosnu i onda ući u sektor iz Bosne, jer je to bio najlakši put. Nije bilo
3 ruševnih kuća, punktova, ničega. Ustvari, bilo je posve očito da tamo vlada
4 posve normalna situacija, za razliku od znakova nedavne borbe na mjestu gdje smo
5 mi bili.

6 P: Dakle, ukratko govoreći, onaj dio u Hrvatskoj u kojem ste Vi bili
7 izgledao je kao ratom pogođeno područje, dok ono područje u Bosni o kojem Vi
8 govorite izgledalo je kao normalna, stabilna zemlja u kojoj ljudi normalno žive
9 svoj život?

10 O: Tako je. Na to sam i mislio.

11 P: U Vašoj izjavi kazujete da početkom aprila 1992. već su mnoge zemlje
12 priznale nezavisnost Bosne i Hercegovine, uključujući i Evropsku uniju.
13 Podsjetit ćemo se samo da je do priznanja Evropske unije i Sjedinjenih Država
14 došlo 6. aprila 1992. dakle, neposredno prije Vašeg dolaska u Sektor sjever.
15 Zatim ste rekli da je to ubrzalo pogoršanje situacije u Bosni, čega smo i sami
16 bili očevici, i to je otežalo naš posao u Sektoru sjever.

17 Moje pitanje je sljedeće: -

18 G. HARMON: [simultani prevod] Ispričavam se, gospodine Stewart i
19 gospodine predsjedavajući. Ako bi zastupnik Obrane mogao točno reći o kojem
20 broju paragrafa govori kako bi pomogao i gospodinu Kirudji, a i nama da pratimo.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Da, hvala lijepa. Ispričavam se. To
2 svakako mogu dati za pomoć. Radi se o paragrafu 14.

3 P: Da li ste u aprilu 1992. godine postali svjesni jačine osjećaja koji
4 su vladali među Srbima u pogledu priznanja nezavisnosti Bosne i Hercegovine?

5 O: Ne. Efekat tog snažnog osjećaja postao je očigledniji tek kasnije,
6 vjerojatno tek 1993. Mi u to vrijeme nismo uspostavljali vezu između te jačine
7 osjećaja sa samim događajem.

8 P: Ali sad, gledajući unatrag i imajući iskustvo vezano uz to područje,
9 možete uvidjeti da je ta jačina osjećaja doista postojala u aprilu 1992.?

10 O: Slažem se. A, 1993. sam postao svjestan važnosti istog.

11 P: Sljedeći paragraf, to je paragraf 16. Vaše izjave, kažete u trećem
12 redu da je: "Kasnije postalo jasno da su Srbi u područjima pod zaštitom UN-a
13 bili željni postati dijelom onoga što se u javnosti nazivalo planom velike
14 Srbije, koji je očito imao inspiraciju ili bio koordiniran iz Beograda."

15 Dakle, prvi dio pitanja je sljedeći: kad kažete da je to postalo
16 općepoznato kao plan za stvaranje veće Srbije, ko su ti na koje se Vi pozivate
17 među stanovništvom, a među kojima je to postalo poznato kao plan za stvaranje
18 velike Srbije?

19 O: Ja sam... Dakako, mi smo bili zajednica, misija UN-a, koji smo bili
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 razmješteni negdje na istočni dio ratnog područja u tom sektoru, i mi smo
2 oslušivali ono što su stanovnici, mještani koji su tamo živjeli, što su nam
3 govorili. I čuli smo stvari kao na primjer "Mi bismo željeli živjeti u vlastitoj
4 zemlji." A, sjećam se jednog koji je rekao... Ja sam zbunjen kad mi oni kažu u
5 sektoru, bio to gradonačelnik ili neki civil, neki mještanin i kaže mi "Mi bismo
6 željeli živjeti u vlastitoj, srpskoj zemlji." I ja sam bio zbunjen time. Pitao
7 bih: "Mislite na ovaj sektor?" Oni bi rekli: "Ne, na našu vlastitu zemlju." I,
8 tu sam tek počeo uviđati.

9 P: Uviđati u smislu?

10 O: Da. U smislu objašnjavanja proširenja shvaćanja tog značenja.

11 P: I, Vi ste, dakako ne bih želio reći brzo, ali vjerojatno postepeno
12 ste počeli uviđati što su time mislili?

13 O: Da.

14 P: Tako da nakon što ste počeli uviđati što se pod time misli, kako
15 biste onda Vi rezimirali ili opisali taj općepoznati plan za stvaranje velike
16 Srbije?

17 O: Kao što je navedeno u paragrafu 15.

18 P: Da.

19 O: Pa, tako sam to opisao.

20 P: Pa, u Vašem paragrafu 15... Vi to imate pred sobom, vjerujem.

21 O: Da, da. Upravo zato i kažem. Tu stoji jedna rečenica u kojoj se
22 opisuje kako sam ja to počeo uviđati.

23 P: Vi, dakle, govorite o njihovom stavu prema granicama?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: To je ono o čemu govorite?

3 O: Da.

4 P: Slažete li se kad kažem da u to vrijeme ne bi bilo posve iznenađujuće
5 što se međunarodna granica smatrala prilično poroznom, jer do tad je sve to bila
6 jedna zemlja?

7 O: Pa to je bilo posve jasno. Kad sam došao... recimo često sam morao
8 putovati zbog posla u Bihać i ovdje u jednom dijelu iskaza i objašnjavam zašto
9 smo morali odlaziti u Bihać. A ono što ustvari želim reći u odgovoru na Vaše
10 pitanje jeste da nije bilo nikakvih prepreka 19. maja, prvih nekoliko tjedana
11 maja da putujem u Bihać, u Veliku Kladušu. Želim reći, nije bilo nikakvih ljudi
12 na graničnim prelazima niti punktova i doista bila je to prohodna granica, što
13 Vi kažete. Međutim, u nekoliko tjedana, za neke dijelove ste mogli osjetiti da
14 su bile granice, na nekim dijelovima da ih nema.

15 P: Dakle, Vi ste dobili osjećaj da ljudi koji tamo žive i koji su tamo
16 živjeli cijeli život, da se nisu odmah prilagodili i promijenili način mišljenja
17 u smislu da bi to smatrali novim međunarodnim granicama?

18 O: Pa, ja ne razumijem Vaše pitanje. Kad mislite na ljude, na koga
19 mislite?

20 P: Pa, govorili smo o tome da je ustvari međunarodna granica bila
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prilično porozna, to ste i sami Vi rekli.

2 O: Za nas - da, u smislu prelaska granice, jer smo u početku mogli
3 ulaziti i izlaziti bez ikakvih organičenja.

4 P: Pa, to je jedna stvar. Međutim, kao što sam ja rekao, u posljednjoj
5 rečenici paragrafa 15 kad govorite da je međunarodna granica bila prilično
6 pozorna i da su hrvatske vlasti veoma rano uvidjele da to hrvatski Srbi koriste
7 za ponovno naseljavanje UNPA zona Srbima, Vi očito ste o tome dosta razgovarali
8 s kolegama.

9 O: Da.

10 P: Dakle, međunarodna granica je bila porozna i u smislu ljudi, zar ne,
11 to ste željeli reći?

12 O: Da. Ali sam također rekao da veoma brzo, u okviru nekoliko tjedana,
13 dijelovi te granice nisu bili porozni za one koji nisu bili srpske
14 nacionalnosti.

15 P: A gdje Vi govorite o planu za veliku Srbiju i to nije bilo samo Vaše
16 gledište, nije bilo samo lokalno, Vi ste razmišljali, dakako, o cijelom Vašem
17 području nadležnosti, Sektoru sjever, ali i susjednim dijelovima Bosne i
18 Hercegovine. To je jedan aspekt. Ali, kad ste počeli bolje upoznavati situaciju,

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da li ste imali u vidu da taj općepoznati plan za stvaranje velike Srbije ima
2 mnogo šire granice, širi dijametar?

3 O: Da. Gledajući unatrag, ustvari, mnogo kasnije sam to tek shvatio i
4 vidio sam da ona ima mnogo veće dimenzije ali nisam o tome ovdje govorio.

5 P: Da. Širih dimenzija - to je bilo nešto što Vi tu opisujete, a to je
6 ustvari dimenzija koje ste Vi postali svjesni tek kroz duži period dok ste
7 radili na tom području i počeli tek slagati sliku i predodžbu.

8 O: Tako je.

9 P: Gospodine Kirudja, uvijek me pitaju da malo usporim i ponekad se i
10 sjetim sâm toga i moliću Vas samo da na kraju mog pitanja napravite malu pauzu
11 prije nego počnete davati svoj odgovor, kako bismo dali priliku prevoditeljima
12 da propisno obavljaju svoj posao.

13 O: Hvala Vam, mene uvijek na to podsjećaju. Nastojat ću na to paziti.
14 Evo, upravo u ovom trenutku nisam poslušao što ste rekli.

15 P: Gospodine Kirudja, mi očito dijelimo iste probleme, jer nas
16 podsjećaju stalno na te stvari i nastojimo se prisjetiti. Dakle, složićete se da
17 ćemo obojica se potruditi da se to sprovede. Vidim da već provodite to u djelo.

18 Gospodine Kirudja, koristite se izrazom "općepoznati plan stvaranja
19 velike Srbije". Kažete da je on, kako se čini, inspiriran ili koordiniran iz
20 Beograda.

21 Da li je to ta činjenica da je inspiracija, odnosno koordinacija
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dolazila iz Beograda, da li je to nešto što je Vama bilo jasno već u drugoj
2 polovici aprila 1992.?

3 O: Ne. Ja sam u tom paragrafu želio kronološki iznositi kako su se
4 stvari odvijale. Već smo bili u maju. Bilo je to vidljivo, ali nije bilo sigurno
5 da je tako. Mi smo počeli uviđati razloge koji su upućivali na to, ali smo tek u
6 toj fazi nastojali saznati do kojih razmjera je to bilo tako. Ovaj datum je
7 otprilike u maju, znači, očito se odnosi ovo što stoji na to vrijeme i na ono
8 što smo mi u to vrijeme uviđali i prepoznavali. Međutim, nije nas se još ticalo
9 u toj mjeri to postojanje koordinacije, odnosno inspiracije. Mi smo tek
10 saznavali neke indikacije i znakove.

11 P: Ja sam ovdje ne napadam Vaše formulacije, gospodine Kirudja, želim
12 samo da se razjasne. Dakle, da li bismo ispravno mogli sažeti i reći da je
13 otprilike u to vrijeme, u maju, da ste Vi i Vaše kolege razgovarali među sobom i
14 pitali se što se ustvari tu događa, ko to pokreće i odakle sve to dolazi?

15 O: Pa, mi smo se pitali što znače te naznake koje smo mi vidjeli, a te
16 naznake su upućivale na to da neka koordinacija mora postojati. Jer, daću Vam
17 primjer, različite općinske lokalne vlasti s kojima smo imali posla po našem
18 dolasku - negdje to i spominjem ovdje u izjavi - neke od tih lokalnih vlasti bi
19 na neko vrijeme nestajale i onda bismo saznali da su bili u Beogradu. Govorim o
20 lokalnim Srbima, o dužnosnicima. Također smo vidjeli da se život uvelike
21 promijenio. Recimo, nestala je lokalna valuta, dinar, ali netko je plaćao račune
22 za one službene aktivnosti. Imali smo sve više kontakata po pitanjima vojne

23
24
25
26
27
28
29
30

1 prirode. Ja sam jako mnogo vremena proveo baveći se vojskom, govorim o
2 Jugoslavenskoj narodnoj armiji. A, i tamo one naznake koje smo u vojsci mogli
3 vidjeti, osobito u vojsci, upućivali su na postojanje te veze. Ono što su
4 željeli reći i u onom smislu u kojem su se stvari odvijale, neko je upravljao
5 njima, tu smo mogli vidjeti tu vezu.

6 P: Dakle, da li se sjećate nečeg konkretnog što je upućivalo na Beograd?

7 O: Kao što sam rekao, uglavnom je to poticalo iz onog dijela vojske, a
8 kasnije i civilnih vlasti. Pritom, usput rečeno, to nije bilo ništa neprirodno.
9 To je bilo nešto što smo mi uvijek morali raditi. Imali smo ured za vezu u
10 Beogradu, jer su potpisnici dolazi kako sa strane Beograda, tako i Zagreba.
11 Dakle, ustvari to nije bilo neprirodno, to je nešto što se moglo očekivati.

12 P: U sljedećem paragrafu Vaše izjave, to je paragraf 16... No, prije nego
13 li pređemo konkretno na to pitanje, da se nadovežem na ovo što ste upravo rekli.
14 Vi ste veoma jasno Sudskom vijeću objasnili kakve su Vaše odgovornosti bile. Vi
15 ste osobno i kao grupa s kojom ste radili imali te neke odgovornosti. Da li bi
16 bilo ispravno reći da - premda se radilo o jednom pitanju koje je bilo veoma
17 interesantno i Vi biste bez sumnje o tom pitanju često diskutirali s vašim
18 kolegama - to pitanje odakle dolazi ta inspiracija, odnosno koordinacija, da to
19 ustvari nije spadalo u Vaše službene odgovornosti i dužnosti?

20 O: Pa, u određenom dijelu jeste. Ako smo željeli ostvariti naš prvi
21 prioritet demilitarizacije, demobilizacije i razoružanja vojnih jedinica, onda
22 je to bio dio našeg zadatka, jer JNA je bila ona ranija službena struktura.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Prema tome, ta koordinacija iz štaba bi bila posve prirodna. Međutim, ako
2 primijetite da umjesto da idete u smjeru ostvarivanja vašeg zadatka, Vi ustvari,
3 vidite da se te vojne jedinice transformiraju u smjeru koji je suprotan od onog
4 koji biste Vi trebali postići u okviru Vaše zadaće. Onda ne želite reći da je ta
5 inspiracija da se ide u suprotnom smjeru od planiranog, da je to nešto što
6 dolazi iz sjedišta koje je potpisalo da želi da ta misija bude prisutna.

7 Dakle, ustvari, Vi imate ovdje komponentu koja odgovara potvrdno, ali i
8 negativno na to pitanje.

9 P: Idemo dalje na paragraf 16. Ja sam rekao... To je ta rečenica. Međutim,
10 pet redaka niže, Vi kažete da ste pregledali dokumente koji se tiču vašeg rada u
11 Sektoru sjever, to je svrha Vaše izjave. I zatim kažete: "Moje opaske slijede
12 upravo tu dokumentaciju koju sam pregledao i bave se sljedećim temama: Osnivanje
13 UNPA zona, povlačenje JNA iz Hrvatske, odnosi UNPROFOR-a sa Republikom Srpskom
14 Krajinom na području Sektora sjever i u manjoj mjeri Knin." I zatim govorite o
15 RSK i zavjeri bosanskih Srba u etničkom čišćenju Muslimana i drugih nesrba u
16 sjevernoj Bosni, što je dakako, središnje pitanje u Vašem svjedočenju i dosad
17 bilo.

18 "Bosanski Srbi", s obzirom da se radi o jednom specifičnom terminu u
19 smislu da je to osoba koja je iz Bosne koja po nacionalnosti Srbin, to je možda
20 jednostavnije. Ali, s obzirom da imamo izraz "bosanski Srbin" možete li biti
21 precizniji i pomoći Raspravnom vijeću i reći nam na koga mislite kad govorite o
22 "zavjeri RKS i bosanskih Srba?"

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Časni Sude, ovo je svjedočenje dato 1999., a teme koje se pokrivaju u
2 svjedočenju datiraju iz 1992. Dakle, postoji proces rezimiranja i proces
3 prisjećanja. Dakle, u tom paragrafu ja sažimam, za one ljude koji će sa mnom
4 razgovarati, glavne elemente o kojima ću ja govoriti. Ustvari, taj rječnik, i tu
5 je zastupnik Obrane u pravu, je prilično širok i na neki način sam ja taj
6 rječnik ažurirao u odnosu na to vrijeme s obzirom da je proteklo dosta vremena
7 otad.

8 Kad smo mi bili na terenu, kad smo počeli raditi, dakako da RSK nije
9 postojala, nije niti trebala postojati. To je Republika Srpska Krajina, to je
10 nešto što je postalo kasnije i termin na koji smo se mi navikli krajem godine.
11 Na početku, kao što sam već i rekao, mi smo ih nazivali ili "lokalnim Srbima"
12 ili "hrvatskim Srbima", dakle, ovo što u paragrafu stoji kao kratica RSK.

13 A bosanska strana, mi nismo čak imali nikakvu terminologiju kojom bi ih
14 nazivali. Nazivali smo ih stanovnicima Bosne i Hercegovine, sve dok ja sâm na
15 sastanku s gospodinom Pašićem nisam čuo jedan termin, to je bilo u maju. Pitao
16 sam ih "ko smo to mi?" Jer, Vi ste u Dvoru, tu su hrvatski Srbi a govorite mi o
17 pitanjima koja se tiču jednog drugog područja, Bosanskog Novog. Govorimo o
18 području koje je preko međunarodne granice. A on mi je dao taj izraz. On je uvođ
19 dao u to i nazvao "nova realnost" i nazvao je to područje Srpskom Republikom
20 BiH.

21 Dakle, te su terminologije bile prilično fluidne i ja sam tokom glavnog
22 svog svjedočenja ovdje nastojao prvo spominjati izraze i zatim ulaziti u detalje
23 kako budem dalje svjedočio.

24 P: U redu. Onda ćemo možda kasnije se na to vratiti. Ako sam u pravu, Vi
25
26
27
28
29
30

1 ste, ustvari, željeli dati naslove poglavljima, na neki način?

2 O: Tako je.

3 P: Želio bih Vas pitati u vezi sa generalom Nikovićem. Na kraju vaših
4 kontakata s njime, kako ste ga Vi doživljavali, kako biste ga procijenili?

5 O: Pa, u veoma pozitivnom smislu. On je vojni oficir. General Špiro
6 Niković mi se činio kao osoba od integriteta koja u suštini nastoji učiniti sve
7 što može da bi ostvario ono što mu je bilo dato u naređenju. On je bio takva
8 osoba.

9 P: Pogledajmo paragraf 27 Vaše izjave, to je u vrhu stranice sedam. Vi
10 ovdje govorite o jednom konkretnom kontaktu s generalom Nikovićem. Tamo ste bili
11 Vi i on, kad pitate za određeni broj ljudi u Karlovcu kojima se treba dati
12 slobodan prolaz u Bosnu i Hercegovinu. Generak Niković je odgovorio: "Nikada.
13 Oni kažu da su Muslimani, ali nisu. Oni su bili osposobljeni u Austriji i
14 Njemačkoj. Mi ćemo im pripremiti koncert ako pokušaju doći ovamo."

15 Kako biste ovo što je on rekao uklopili onda u tu, u cjelini, pozitivnu
16 ocjenu generala Nikovića kako ste upravo je dali?

17 O: Pa ustvari, to je razlog djelomično zbog kojeg sam ga pozitivno
18 procijenio. Nije se obraćao meni... Govorio je veoma direktno, u ovom slučaju je
19 to bilo i u polu-šali polu-prijeteći. Ali, on nije nimalo ostavio sumnje u
20 pogledu one grupe ljudi na nogometnom igralištu i to nije u Bosni već u

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Karlovcu. To su, dakle, ljudi u običnim automobilima koji se žele vratiti u
2 Bosnu kroz sektor. Dakle, suprotni proces, ne žele izaći nego žele ući. A, on
3 meni kaže: "Idi im reci, mi ćemo im prirediti i koncert." A, ja sam rekao:
4 "Dakako da nećete svirati glazbu." A, on mi je rekao: "Ne. Oni će shvatiti što
5 sam ja želio reći." Dakle, to je bila vrsta osobe s kojom ste mogli direktno
6 razgovarati, nije Vam ostavio mjesta nikakvim sumnjama u pogledu onog što je
7 mislio

8 P: Zatim, ako pogledamo paragraf 30 i 31 Vaše izjave, Vi pravite
9 razliku, prije svega opisujete generala Nikovića, odnosno njegov stav. Nekih
10 šest-sedam redaka niže u paragrafu 30, da li vidite ovaj dio teksta u kojem se
11 kaže "Konkretno..."? To je pred kraj paragrafa 30.

12 O: Da.

13 P: Konkretno, on - a odnosi se na generala Nikovića - činilo se da je
14 rad vidjeti da se mandat UN-a sprovodi u cijelosti i korektno. Zatim, ono što se
15 UNPROFOR dogovori sa Beogradom primijenit će se na srpsku Krajinu.

16 Zatim, u paragrafu 31, u sljedećoj rečenici Vaše izjave Vi kažete: "Kao
17 što se pokazalo, ipak, lokalni Srbi su imali drugačiji dnevni red. Kasnije nam
18 je postalo jasno da su lokalni Srbi imali namjeru da konsoliduju svoje snage nad
19 osporenim dijelom teritorije u Hrvatskoj."

20 Možemo li zaključiti da u obje te rečenice kada se spominju lokalni
21 Srbi, da se tu podrazumijevaju Srbi u Hrvatskoj?

22 O: Tačno.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: A po Vašem mišljenju, oni su bili oni koji su se pojavljivali kao
2 neko ko nije bio sklon Vanceovom planu?

3 O: Tačno.

4 P: Još uvijek smo na paragrafu 31. Vi opisujete neke vojne aspekte i
5 kažete: "Lokalni Srbi...", radi se o istim lokalnim Srbima?

6 O: Tačno.

7 P: "Oni su pristupili osnivanju svojih snaga Teritorijalne odbrane
8 prilikom povlačenja snaga JNA, kako bi se milicija mogla transformisati u
9 naoružane policijske snage." Zatim govorite o zamjeni uniformi u plave uniforme.
10 Zatim, na početku stranice osam se kaže: "Osim ovih snaga koje su nosili plave
11 policijske uniforme, postojale su takođe i maskirne zelene uniforme JNA."
12 Opisujete te paralelne snage, govorite ponovno o lokalnim Srbima koji
13 opravdavaju održavanje ovih oružanih snaga.

14 U to vrijeme, prije svega, da li ste znali ili da li ste imali neku
15 predstavu o tome pod čijom kontrolom su djelovale te paralelne snage?

16 O: Da, jesam.

17 P: A, šta je bilo Vaše saznanje ili u šta ste vjerovali?

18 O: Pa, časni Sude, odgovor koji ću dati u sažetku možete naći kasnije u
19 rezimeu, a to su paragrafi 34 i 35 gdje se spominju imena tih jedinica. Tako da
20 ću sada u odgovoru na pitanje Odbrane da ponudim jedan rezime.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Sektor u kojem smo mi bili razmješteni... Zapravo, da budem precizniji, i
2 Sektor sjever i Sektor jug bio je u sastavu komandne strukture prije nego što
3 smo mi stigli. U prethodnom sistemu komande on je bio poznat kao 10. korpus, a
4 komanda mu je bila u Bihaću, gdje je general Spiro Niković imao svoj štab i gdje
5 je provodio mnogo vremena pokušavajući da izdejstvuje demobilisanje svih tih
6 jedinica. Sada ću se ograničiti na Sektor sjever. Te jedinice su imale tri
7 komandne strukture. Jedna je bila poznata kao Kordun, a na čelu kao komandant je
8 bio pukovnik Čedo Bulat i u njemu je bio određeni broj opština. Neću ići u
9 detalje.

10 Druga komandna struktura je bila poznata kao Banja i u njoj se značajan
11 broj opština uključujući i Dvor, zatim Kostajnicu, a komandant je bio general iz
12 Crne Gore koji nije tu ostao dugo, nekoliko nedjelja, a kasnije je došao na
13 komandno mjesto pukovnik Tarbuk.

14 Prema jugu, u opštinama Slunj i Plaški, postojala je komanda poznata pod
15 imenom Lika, a štab se nalazio na dva mjesta, u Korenici...

16 Znao sam, dakle, ko su bili komandanti.

17 P: Kažete da ste - to se spominje u paragrafu 33 Vaše izjave - da Vas je
18 general Niković obavijestio da će datum povlačenja JNA iz UNPA zona, da je
19 utvrđeni datum bio 25. maj 1992. godine. Da li znate ko je utvrdio taj datum?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Kada smo bili spremni da stavimo u funkciju glavni element
2 Vanceovog plana koji je zahtijevao demobilizaciju, demilitarizaciju i
3 pohranjivanje oružja u skladišta, to se nije moglo uraditi sektor po sektor. Mi
4 smo vodili pregovore o demobilizaciji i demilitarizaciji unutar sektora, a onda
5 bi vojni komandant po lancu komandovanja proslijedio do generala Satisha
6 Nambiara. Ali, srpski komandanti u Sektoru jug, zapad i istok uradili su isto.
7 Oni su imali svoj koordinacioni lanac ili centar koji se nalazi u kancelariji
8 komandanta. A koordinacija se odvijala istovremeno i sa dvije prestolnice, sa
9 Zagrebom i Beogradom. A, datum za istovremenu demilitarizaciju je utvrđen kao
10 25. maj u svim sektorima.

11 P: Postaviću Vam neka pitanja o jednom događaju koji ste opisali u
12 paragrafu 38 svoje izjave, a on se tiče kraja aprila. Tu kažete: "30. aprila smo
13 po prvi puta naišli na ljude koji su otišli iz Bosne i koji su tražili azil.
14 Otac je imao Turski pasoš, majka je bila rođena u Splitskoj u Bosanskom Novom,
15 bila je Jugoslovenka, a kćerka..." Možemo li zaključiti da je ona bila dijete?

16 O: Da.

17 P: Zatim kažete: "Svi su bili nastanjeni u Švajcarskoj." Možete li
18 objasniti, da li se sjećate gdje su bili smješteni, odakle su pošli i kuda su
19 pokušavali da stignu?

20 O: Ovo bi bio jedan potpuno normalan, neinteresantan događaj u jednom
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 danu. To je čovjek koji je imao posao u Švajcarskoj, žena mu je bila u Splitskoj
2 i vozili su se autom, iz bilo kojeg razloga koji nije nama bio poznat, i došli
3 su u Bosanski Novi. Pokušavali su da izađu sa djetetom i postajali su zastrašeni
4 za bezbjednost i svoje živote i to je privuklo našu pažnju. Jer, kad su oni
5 došli u sektor, Srbi u sektoru su nastavili to ponašanje, isti vid ponašanja
6 koji ih je zastrašio i doveo do toga da se plaše za svoje živote. Bila je skoro
7 ponoć, načelnik Civilne policije UN-a me je pozvao. Bili su toliko uplašeni,
8 tako da je stavljena policija UN-a u blizini tog hotela u Vojnici da ih čuva.
9 Onda smo počeli da razgovaramo s njima i da se pitamo zašto je bilo toliko teško
10 da oni prođu. I to je ono što je sadržano u tom paragrafu.

11 P: Pokušavam da razjasnim. Oni su se vraćali u Švajcarsku, je li to bila
12 njihova namjera?

13 O: Da.

14 P: A, otac se vjerovatno vratio sa rada u Švajcarskoj kući?

15 O: Može se tako činiti, nisam potpuno siguran. Ali, oni su pokušavali da
16 izađu iz Bosanskog Novog i da se vrate u Neuchatel, gdje je on bio smješten ili
17 gdje je radio.

18 P: To kako ste Vi do sada opisali njihove probleme, oni su proizašli ili
19 su nastali onda kada su oni stigli u Sektor sjever?

20 O: Oni su se nastavili, a nisu počeli. Činilo se da su oni osjetili
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 opasnost dok smo s njima razgovarali. Kad su ušli u sektor, čini se da su
2 umjesto da budu suočeni sa manje opasnosti osjećali više opasnosti, iako nismo
3 mogli da shvatimo zašto je to bio slučaj.

4 P: Kažete da su pod pritiscima otišli iz Bosne. No, da razjasnimo,
5 gospodine Kirudja. Ovo nije pitanje, to je samo dopuna pitanja. Napustili su
6 Bosnu pod pritiscima. To zaista znači da su se ovi pritisci desili u Bosni prije
7 nego što su oni stigli u Hrvatsku?

8 O: Oni su nas naveli da to zaključimo.

9 P: Ali, oni su htjeli, jasno, da se vrate u Švajcarsku jer je otac tamo
10 radio. Je li to tačno?

11 O: Jeste.

12 P: Opišite onda Pretresnom vijeću u čemu je bila ta prijetnja, znajući
13 da su oni očigledno htjeli da se vrate u Švajcarsku i da su mogli da napuste
14 Bosnu. Gdje je i šta je bila ta prijetnja koju su iskusili u Bosni?

15 O: Kada su došli u sektor, bilo je jasno da nisu mogli otići iz tog
16 sektora. Srbi su pokušavali da ih uhapsu, ja govorim o Srbima u sektoru u
17 Vojniću gdje su se nalazili u hotelu. I, bili bi stavljeni u zatvor, mogu tako
18 nazvati to mjesto jer su 24 sata dnevno imali stražu. Kada sam pitao zašto ne
19 mogu da odu, rekla je da bi mogli bez auta, ali da im je auto potreban, da su

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 autom do tada putovali. Oni su pokušavali da dođu do zvaničnika koji... /kako je
2 prevedeno/

3 P: Vojnić u Sektoru sjever, je li tačno?

4 O: Da. Jedino što su htjeli to je da izađu izvan tog područja sa svojim
5 automobilom i sa svojim neophodnim potrepštinama.

6 P: Kad kažete da je bilo očigledno da srpske vlasti nisu tolerisale
7 njihovo prisustvo, a nisu garantovale niti njihovu bezbjednost. Pitanje je ko su
8 bile te srpske vlasti u tom trenutku? Da li su to bile srpske vlasti u Hrvatskoj
9 ili Sektoru sjever?

10 O: Svakako, Sektor sjever.

11 P: Kada govorite o zvaničnicima, da li ste Vi lično bili dovoljno
12 umiješani u taj slučaj da biste bili u stanju da kažete o kojima se srpskim
13 vlastima govori.

14 O: Da. Ja sam se upoznao sa ovim parom i umiješao sam se od samog
15 početka da bih pokušao da shvatim cijelu situaciju. Ja sam bio jedini koji je
16 mogao tražiti prisustvo policije koja će im donijeti neku sigurnost. To je bila
17 naša policija, civilna policija koja će im garantovati sigurnost. Ja sam bio
18 jedina osoba koja je mogla ući u Policijsku stanicu u Vojniću i postaviti
19 pitanje zašto taj par ne može da izađe. Dakle, ja jesam bio direktno umješan u
20 taj problem.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Kasnije u svojoj izjavi Vi govorite - to je u paragrafima 41 i 42 - a
2 taj dio Vašega svjedočenja se odnosi konkretno na generala Nikovića. Ovdje se
3 pojavljuje još jedno slovo viška u njegovom imenu.

4 No, u paragrafu 43, Vi opisujete, kažete: "JNA ima probleme jer neke
5 lokalne jedinice ne žele da predaju oružje." Zatim kažete to je znak da je bilo
6 otpora ovome planu za demobilizaciju i demilitarizaciju i to je samo tri
7 nedjelje prije datuma koji je utvrđen za povlačenje JNA?

8 O: Tačno.

9 P: Zatim kažete da je: "General nastavio..." /nedostaje simultani prevod/
10 Spominjete četiri brigade Hrvatske vojske u zapadnoj Hercegovini,
11 Bosanskog Broda i Dervente, gdje su lokalni Srbi "opravdali potrebu da zadrže
12 oružje." Da li generala Nikovića stavljate u kategoriju lokalnih Srba?

13 O: Do tog trenutka - da, jer im je on bio komandant. Ne zaboravite da
14 sam Vam rekao da je cijeli sektor bio pod njegovom komandom.

15 P: Kada govorite o lokalnim Srbima kao kategoriji, i dalje govorite o
16 hrvatskim Srbima?

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ne znam o kojem se paragrafu radi, jer ih Vi birate po svom
2 interesu kako Vama odgovara. Hoću da kažem da se kasnije i njega smatralo nekim
3 ko nije Srbin i on je otišao iz sektora. I sâm je rekao da su ga smatrali za
4 nekoga ko nije bio lokalni Srbin i bio je razriješen svoje komandne dužnosti.

5 P: Vi ste potpuno u pravu u smislu kad kažete u kojem pravcu postavljam
6 pitanja. Dakle, sljedeća stranica, nastavićemo pitanje generala Nikovića i
7 njegove smjene, njegovog neočekivanog smjenjivanja. To je nekoliko posljednjih
8 redaka paragrafa 44. Kao komandant 10. korpusa u povlačenju, Vi ste protumačili
9 to kao manifestaciju promjene politike negdje u hijerarhiji srpske vojne
10 komande.

11 Prvo pitanje: Vi govorite o hijerarhiji srpske vojne komande. Da li Vam
12 je jasan bio utisak da je ta odluka o smjeni generala Nikovića donesena negdje
13 unutar vojske?

14 O: To je dio pitanja koje ste mi ranije postavili kada sam govorio o
15 inspiraciji i koordinaciji iz Beograda, a ja sam pokušavao da pronađem razmjere
16 toga. I, ja sam Vam u odgovoru rekao da je najveći pokazatelj za to svakako bila
17 vojska i to se očekivalo zbog situacije koja je vladala. On je bio komandant

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koji je bio zadužen da postigne demilitarizaciju i demobilizaciju jedinica bivše
2 JNA prema mandatu UN-a. On se toga i latio i napravio je kompletan plan koji je
3 trebalo da bude realizovan u roku od dvije do tri nedjelje, a zatim je bio naglo
4 smijenjen sa te funkcije.

5 Zdrav razum Vas navodi da očekujete da će on biti smijenjen kada završi
6 posao, kada se završi demobilizacija. Ali, tri nedjelje prije toga on je
7 smijenjen.

8 Jedino što Vam pada na pamet je da zaključite da to može biti u okviru
9 vojne komande, ali i ne mora. Radi se o general-pukovniku, njenu je trebala samo
10 još jedna zvjezdica pa da se nađe na vrhu, da dobije najviši čin. Teško je
11 praviti razliku između vojnoga i političkog kada ste na tom nivou.

12 P: Možda nemate šta da dodate onome što ste već rekli. Ali, možete li
13 nešto dodati onome kako ste tumačili smjenu generala Nikovića, šta je bilo u
14 pozadini toga?

15 O: Da. Zapravo, ne samo da je on naglo smijenjen, nego dio njegove
16 prethodne komande mi je poslao obavještenje sa porukom: "Otiđite i recite
17 generalu Nikoviću ako ikada više kroči nogom na ovo područje, mi ćemo ga
18 uhapsiti." To je zaista bizarno. Imate generala sa tri zvjezdice i imate
19 pukovnika koji je toliko po činu ispod njega, a koji mi za njega govori da ne
20 samo da je on smijenjen, nego i *persona non grata* u tom području. To nisam uzeo
21 olako. Sjećam se da je bila noć i onda sam ga pitao: "Da li želite da mu
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prenesem tu poruku?" On je rekao "Da, mi hoćemo da mu prenesete poruku."

2 Tako da sam u 8.00 sati uveče odvezao se u Bihać da bih pokušao da mu to
3 kažem: "Oni Vam poručuju da ukoliko kročite nogom na to područje, uhapsiće Vas."

4 Tako da to objašnjava moje osjećanje da se mnogo šta promijenilo.

5 P: Da li je tačno, gospodine Kirudja, da ste imali vrlo visoko mišljenje
6 o generalu Nikoviću? Da li je tačno da ste, isto tako, imali vrlo pozitivna
7 lična osjećanja za njega?

8 O: Da. On je korektno radio ono što smo od njega očekivali. Ako smo
9 tražili da se napravi plan za demobilizaciju - on ga napravi, on utvrdi datum.
10 Šta bi u tome moglo biti a da nam se ne sviđa? To je bio moj posao.

11 P: Gospodin Lazarević Vam nije bio omiljena ličnost?

12 O: U to vrijeme, počeo sam smatrati da je on prepreka. On je bio faktor
13 destabilizacije, ali nisam znao kojih razmjera. Nekoliko godina kasnije, evo
14 sada, počinjem da shvatam.

15 P: Kada ste rekli da je general Niković bio zahvalan na upozorenju koje
16 ste mu dali, možete li reći, šta se onda desilo? Prije svega, šta se desilo
17 direktno nakon toga generalu Nikoviću?

18 O: Trebalo mu je samo nekoliko dana da izuje čizme, da uzme uniformu i

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da ode kući. Na neko vrijeme je nestao iz moga vidokruga pa, negdje do kraja
2 1994. godine. Kada sam bio u Beogradu u drugom svojstvu, on se pojavio u jednu
3 službenu posjetu mojoj kancelariji sa flašom vina i onda je objasnio da se
4 vratio u Crnu Goru.

5 P: U svojoj izjavi u paragrafu 46, Vi nastavljate sa opisom prilike u
6 kojoj problem koji ste imali sa prevodiocem muslimanske nacionalnosti, a to je
7 bila Indira Kulenović. Zatim, šest redaka niže, u paragrafu 46 kažete: "Otišao
8 sam na Vrgin Most u policijsku stanicu...". Ne znam da li je i Richard Branson
9 dospio do tamo, pošto se nalazi svuda. "Policijska stanica Vam je pokazala
10 spisak optužbi protiv nje...", uključujući i papire koji su joj dozvoljavali da
11 radi. Zatim, to što je stranac, to opisujete. Da li je zaista bilo toliko
12 jednostavno kao što ste rekli? Sve te optužbe protiv prevodioca, čak i to da je
13 stranac?

14 O: Prvi znak je to... Indira Kulenović je u Topuskom bila uhapšena. Mi smo
15 je uposlili kao običnog lokalnog prevodioca. Zatim je načelnik policijske
16 stanice Vrgin Most hapsi i kada sam kasnije, pred kraj dana stigao, otišao sam
17 odmah u policijsku stanicu da bih dobio spisak optužbi. A, tu se nalazila i
18 riječ "stranac", među tim optužbama. To mi je privuklo pažnju, jer ako to
19 povežete sa prethodnih zahtjevom koji sam dobio od gospodina Lazarevića da
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 moramo od Republike Srpske Krajine dobiti dozvolu prije nego što zaposlimo
2 njihove građane. Onda je nakon toga uslijedio zahtjev za provjerom pasoša svih
3 međunarodno uposlenih ljudi koji su se našli na teritoriji Republike Srpske
4 Krajine. Tako da pitanje "stranac" nije bilo obično pitanje. Kao što sam
5 objasnio, rezultat toga kad sam prikupio dovoljno saznanja je bio zaključak da
6 onda neće biti dovoljno bezbjedna. I, pošto je rođena u Bihaću, onda sam
7 organizovao njen prevoz i tamo joj obezbijedio mjesto oficira za vezu.

8 P: I, iz ovog incidenta vezanog za gospođu Kulenović, Vi u pasusu 47
9 kažete da je Vama bilo očigledno da su lokalni zvaničnici RSK delovali u
10 dogovoru. Dakle, delimično, Vi mora da ste želeli da oni deluju jedinstveno u
11 smislu da imaju jedan jedinstveni pristup u radu sa vašom ustanovom.

12 O: Ne, gospodine. U tome i jeste bio problem. Jer, prema našem zadatku,
13 prema našem mandatu, jedini zvanični organ vlasti koji smo mi prepoznavali su
14 bili opština, a to je značilo predsednik opštine i načelnik policije. I stoga,
15 jedine osobe koje su bile ovlašćene, po nama, u Vrginom Mostu su bili
16 gradonačelnik Obradović i šef policije Đuro Skaljac. Dakle, uvođenje Republike
17 Srpske Krajine u ovu sliku je, zapravo, bilo nešto nametnuto i mi nismo
18 zahtevali, niti smo mi očekivali da se deluje jedinstveno, da postoji jedan
19 jedinstveni pristup između njih i Republike Srpske Krajine. Jer, da smo mi
20 želeli da diskutujemo, recimo o pitanju razmeštanja u Vrginom Mostu ili o nekom
21 drugom pitanju, mi bi se obratili gradonačelniku ili šefu policije. I, ja sam
22 mislio da će to tako funkcionisati u bilo kojoj drugoj opštini. A sad, u ovom

23
24
25
26
27
28
29
30

1 paragrafu, kao što ja navodim, meni je rečeno da to treba sad da se radi u
2 Republici Srpskoj Krajini, da je to Vlada i da se centar nalazi u Kninu. I u
3 tome i jeste bio problem.

4 P: Vi ste, dakle, očigledno morali da imate kontakte sa njima, neku
5 saradnju? I, da li ste Vi u nekom smislu odbili te zvaničnike priznate u
6 njihovoj zvaničnoj funkciji?

7 O: Pa, gospodine, ja ne bih rekao "odbio da ih priznam", jer oni su bili
8 naši partneri u pregovorima. Dakle, oni su bili ona druga strana u našoj
9 saradnji. Ja nisam želeo da ih vređam, ja sam se jako trudio da im objasnim
10 kakve sam ja imao instrukcije. Ukoliko su oni insistirali, kao što vidite u ovom
11 rečniku, na tome da postoji njihova republika u Krajini i da je to *de facto*
12 situacija, ja sam to morao na neki način da prihvatim. I, ja nisam želeo da ih
13 uvredim, već smo mi saradivali sa njima, ali nismo priznavali njih kao ustanovu
14 ili nismo priznavali njihovu državnost. Nismo ih na taj način videli.

15 P: I Vi ste spomenuli gospodina Slobodana Lazarevića. Tad ste prvi put
16 njega upoznali u aprilu kad ste došli u Sektor sever; zar ne?

17 O: Da, tako je. On je prešao iz Evropske vojne misije kod nas i prvo je
18 radio za njih.

19 P: I, to spominjete u pasusu 21 - taj prekid kad je on prešao iz jedne
20 ustanove u drugu - Vi kažete da je on bio oficir za vezu sa lokalnim srpskim
21 vlastima pri UN-u. Prvo, u to vreme Vi niste znali da postoji RSK, dakle,
22 njihova vlada da postoji u Kninu?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Kad sam ga ja upoznao, on još nije bio oficir za vezu sa RSK, ali u
2 roku od nekoliko nedjelja je to postao.

3 P: Je li on nastavio da bude, da tako kažem, oficir za vezu sa nekim
4 drugim lokalnim srpskim vlastima, zvaničnicima? Ako ja kažem opštine - moja
5 pravna referentica se buni na način na koji ja koristim tu množinu - ali, Vi
6 shvatate šta želim da kažem?

7 O: On je počeo da nosi maskirnu uniformu već negde sredinom juna i
8 postao je desna ruka komandanta Čede Bulata za Kordun, što je značilo da on ima
9 neospornu vlast, autoritet u Kordunu i u tim opštinama, Vrgin Most, Vojnić, pa
10 sve do Slunja.

11 P: U pasusu 48 Vaše izjave Vi spominjete gospodina Lazarevića, to radite
12 često, i govorite upravo o ovome što ste nam sad opisali kako je on postepeno
13 počeo da nosi punu maskirnu uniformu. I Vi kažete da je on često učestvovao u
14 radio emisijama koje su bile vrlo eksplozivnog karaktera i da je to
15 oduševljavalo njegove mentore. Ko su bili njegovi mentori?

16 O: Časni Sude, pre svega moram da kažem da sam uvek morao da vodim
17 računa o tome šta je koju stranu izazivalo. Šta je kod njih nailazilo na
18 neodobravanje. Dakle, ukoliko ja okarakterišem da je nešto za hrvatsku stranu
19 bilo uvredljivo, provokativno, itd., to su oni pratili sa Petrove Gore, šta je
20 sve dolazilo iz Zagreba. Ali, s druge strane, gospodin Lazarević bi, recimo, u
21 4.00h ili u 5.00h po podne najavio nešto preko radija o Republici Srpskoj
22 Krajini, što bi se primilo u Zagrebu, što bi se čulo u Zagrebu. I, onda bi me
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zvala hrvatska strana i rekla "Šta to Srbi rade? Zašto im dozvoljavate tako
2 provokativne emisije?"

3 Dakle ja sam, zapravo, otišao na tu radio-stanicu i video sam kako se
4 ljudi oduševljavaju njegovim nastupom na radiju i da su pozdravljali sve to što
5 je on govorio.

6 P: I, onda kažete da je gospodin Lazarević metodično razvijao i blisku
7 saradnju sa pukovnikom Bulatom, koji je bio komandant snaga RSK u Kordunu. Kakvi
8 su kontakti bili između Vas i pukovnika Bulata?

9 O: Pa, mi smo imali jako intenzivne kontakte. U prvih nekoliko meseci
10 našeg prisustva, ja i moje kolege smo se bavili i civilnim i policijskim
11 pitanjima i uvek je bio na sastancima ovaj general. Bilo je neophodno da se dođe
12 na sastanke gde se govorilo o demobilizaciji uz liniju sukoba i u okviru
13 sektora, itd. Dakle, da bi se demobilisao Kordun, mi smo održali puno sastanaka
14 sa pukovnikom Bulatom u njegovom štabu. To je bio vojni štab, a bilo je i
15 komandi brigada svuda okolo. Tako da smo mi skoro rutinski, redovno se sastajali
16 sa njim dva ili tri puta nedeljno, početkom našeg boravka tamo u prvih nekoliko
17 meseci.

18 P: I, onda Vi u tački 49 Vaše izjave opisujete kako su zvaničnici RSK sa
19 Lazarevićem kao posrednikom pokušali da kompromituju prvog komandanta sektora.
20 Sad ja Vas pitam sledeće: da li je pukovnik Bulat bio jedan od onih koji je bio
21 uključen u taj pokušaj?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Kad god smo se sastajali - a sastajali smo se na raznim mestima, u
2 raznim kućama, u njihovim kućama - pukovnik Bulat je vojno lice i kao što kad
3 većina vojnih lica međusobno razgovara, oni su prilično škrti na rečima. Ne
4 govore baš previše. Tako da je sve razgovore, koji su izlazili iz onih
5 uobičajenih, on prepuštao Lazareviću. Lazarević bi izneo sve detalje, njemu je
6 to bilo prepušteno.

7 P: Ja mislim da bi i jedan pravnik u vojsci takođe bio obuhvaćen tim
8 opisom koji ste upravo dali.

9 Vi govorite nešto o tome kako je bilo pokušaja da se kompromituje prvi
10 komandant sektora. Dakle, to je bio general Bamaiyi, na njega ste mislili?

11 O: Tako je.

12 P: Na koji način su oni to pokušavali njega da kompromituju?

13 O: Pa Lazarević se veoma trudio da se general opusti. Hteo je da se on
14 relaksira na dužnosti. Ali, general je znao kakve su njegove dužnosti i on bi
15 stalno insistirao na onome što je znao da se zahteva. Prema tome, on bi svojim
16 veoma jakim glasom se obratio Lazareviću i pitao je: "Gde je ova demobilizacija?
17 Ja sam htio da se to završi već jučer." Prema tome, oni nisu uspeali u tome. Nisu

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 uspeli u tome da ga ometu u sprovođenju tog zadatka i sektor jeste bio
2 demobilisan.

3 P: U redu. Sad ćemo preći na pasus 64 Vaše izjave. Ja mislim da će se
4 svi složiti da je ovo jedan od ključnih segmenata Vašeg svedočenja. Ovde se
5 govori o sastanku 26. maja 1992. godine. Tamo je bio gospodin Borojević,
6 gradonačelnik Dvora, zatim gospodin Janosović /fon./ šef policije u Dvoru, itd.
7 I Vama je bilo čudno, zar ne, da Vas je gradonačelnik Dvora obavestio o tome da
8 gradonačelnik Bosanskog Novog traži da se dozvoli prolaz kroz sektor za
9 Muslimane kroz Krajinu; zar ne?

10 O: Tako je.

11 P: Ali, sve je počelo od toga što je gradonačelnik Dvora bio iz mesta
12 koje je potpadalo pod vašu nadležnost, pod vašu odgovornost?

13 O: Tako je?

14 P: A, gradonačelnik Bosanskog Novog nije; zar ne?

15 O: Da, i to je tačno.

16 P: Prema tome, zašto je to toliko čudno da taj zahtev Vama bude
17 prosleđen kroz zvaničnika koji jeste u vašoj zoni odgovornosti?

18 O: Pa, gospodine, mi smo tamo bili zbog jednog drugog zadatka. Mi smo
19 imali drugu misiju, a ono što je on hteo se ticalo prisustva UN-a u Dvoru.
20 Dakle, on to zanemari i onda se obraća nama o prolasku kroz granicu, i to je
21 jedan događaj koji nije imao nikakve veze sa njim, a to je postao njegov glavni

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zadatak u obraćanju nama. I to je meni ukazivalo na to da nešto tu nije bilo u
2 redu. Dakle, da je to bilo jedno sporedno pitanje, a da je on to pretvorio u
3 glavnu tačku dnevnog reda.

4 P: I, gradonačelnik Bosanskog Novog je gospodin Pašić. Da li ste Vi, u
5 tom trenutku, se već bili upoznali sa gospodinom Pašićem?

6 O: Ne.

7 P: Vi ste odbili nešto što Vam je bilo sugerisano - to je opisano u
8 pasusu 67 Vaše izjave - čini se da ste Vi vrlo jasno stavili do znanja da ste Vi
9 smatrali ovakav pristup i ovakav zahtev apsolutno neprikladnim; zar ne?

10 O: Ne. Ono što sam ja jasno stavio na znanje, nije da ja nisam bio
11 nezadovoljan načinom i zahtevom - ne. Nego, ono što sam ja jasno stavio do
12 znanja je da meni to nije delovalo uverljivo. Dakle, ja u tom trenutku nisam
13 ništa znao. Nisam znao da postoji nešto iza toga, a on mi iznosi zahtev i kad ja
14 krenem da mu postavljam pitanja, da ga o tome ispitujem, on nema spremne
15 odgovore i, zapravo se ljuti što ja ne verujem u ono što on govori. I, već sam
16 Vam ispričao šta se desilo i on je video da ja baš ne verujem u to što on
17 govori, i onda on pređe u drugu sobu, uzme telefon, nazove gradonačelnika Pašića
18 i kaže: "Ako ne verujete meni, evo, proverite kod njega."

19 P: Dakle, Vi ste bili nezadovoljni ovim zato što ste nešto dobijali iz
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 treće ruke; zar ne?

2 O: Tako je.

3 P: Vama je gradonačelnik Dvora rekao šta govori gradonačelnik Bosanskog
4 Novog o tome šta govore Muslimani tamo?

5 O: Da, tako je.

6 P: Dakle, kad je Vama dana prilika da Vi razgovarate sa gradonačelnikom
7 Bosanskog Novog, Vi ste mogli tu informacije iz treće ruke da svedete na
8 informaciju iz druge ruke; zar ne?

9 O: Tako je.

10 P: I Vi niste iskoristili tu priliku da informaciju iz treće ruke
11 svedete na informaciju iz druge ruke; zar ne?

12 O: Ne, nisam. Zato što ja mislim da ja nisam bio spreman da to uradim u
13 tom trenutku. A pored toga, ja sam imao i ta ograničenja koja su tačno
14 definisala moju zonu odgovornosti i ja nisam smeo da izađem izvan te zone. Prema
15 tome, ja sam morao i to da imam na umu.

16 P: Vi u pasusu 68 Vaše izjave kažete da posle tog sastanka... Zapravo, Vi
17 kažete na kraju pasusa 68 da Vi niste nikad pozvali Pašića, ali ste nameravali
18 to da uradite posle toga. A, u paragrafu 68 kažete: "Posle ovog sastanka, ja sam
19 zaključio da su gradonačelnici Dvora i Bosanskog Novog bili u dogovoru
20 međusobnom." Dakle, Vi sad govorite ovo posle sastanka 26. maja, Vi ovo ne
21 kažete pošto ste se sastali sa Pašićem; zar ne?

22 O: Ne. Ja sam zaključio da gradonačelnik Dvora je veoma zainteresovan u
23 celom ovom pitanju, da to nije bilo sporedno pitanje za njega.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Samo trenutak, molim Vas, pokušavam da nešto pronađem. Dakle, posle
2 Vašeg sastanka sa gradonačelnikom Dvora i sa drugima - među kojima nije bio
3 gospodin Pašić - Vi onda u pasusu 68 kažete da ste zaključili da su ti ljudi
4 bili u međusobnom dogovoru i radili na tome da bi organizovali masovnu
5 evakuaciju koja je bila maskirana kao humanitarna pomoć, a ticala se 5.000
6 muslimanskih stanovnika Bosanskog Novog.

7 Vaš izveštaj o ovom sastanku ili Vaš komentar, Vaša beleška je, mislim,
8 dokazni predmet 525.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Molim da nam se to ponovo dâ.

10 P: Ja neću sad čitati sve za zapisnik, jer je to već ušlo u zapisnik.
11 Ali, ovo je Vaša beleška, zar ne? Ovo ste Vi napisali? I, molim Vas da pročitate
12 samo prvi stranu, nema potrebe da idemo na drugu. Dakle, ovo je Vaša beleška od
13 26. maja 1992. godine. Siguran sam da je ovo već u zapisniku.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kirudja, pročitajte za sebe
15 ovu prvu stranu.

16 SVEDOK: [simultani prevod] Hoćete da čitam naglas ili za sebe?

17 G. STEWART: [simultani prevod] Ne, ne. Dovoljno je da pročitate za sebe.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, to sam i ja rekao.

19 G. STEWART: [simultani prevod]

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: I, poslednja tri reda, ovde stoji: "Bio bih zahvalan ako bi UNHCR
2 mogao da pomogne u pribavljanju tačnih informacija iz prve ruke o ovoj tvrdnji.
3 UNPROFOR bi takođe bio zahvalan na savetima i saradnji sa UNHCR-om u rešavanju
4 ovog pitanja. Imamo nagoveštaj da ova priča može da ima i druge političke
5 posledice."

6 Dakle, ja ovo poredim sa zaključkom koji ste Vi izneli u tački 68 Vaše
7 izjave gde Vi kažete da ste Vi: "Zaključili da se tu radi o organizovanju
8 masovne evakuacije koja je maskirana kao humanitarna pomoć." Izgleda da ste Vi
9 ovo malo ublažili u Vašem pismenom izveštaju; zar ne?

10 O: Tako je.

11 P: A, razlog što ste ovo ublažili?

12 O: Razlog je interne prirode. Ja sam dobio jasne detalje od
13 gradonačelnika Borojevića ne samo o 5.000 ljudi, već i zahtev da mi to sve
14 snimimo i da se daju garancije. Dakle, sve je on to od mene tražio i ja sam to
15 onda sveo na 5.000 Muslimana kojima je trebalo da se garantuje bezbedan prolaz
16 kroz UNPA zonu dalje do Nemačke, itd. Znači, ovako dramatične vesti ne možete
17 slati na jedan masovan način. Morate ih destilisati i morate ih parcijalno
18 proslediti. Kad ja kažem našem centru, našem štabu, ja mislim na UN, na sedište
19 UN-a. Dakle, prvo im prenesete suštinu, onu osnovnu bazičnu suštinu.

20 A drugi elemenat: u onom trenutku sam ja radio zajedno sa UNHCR-om u
21 kancelariji. Prema tome, ja sam hteo da dovedem više osoblja UNHCR-a tu. I

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 stoga, ne bih ja baš rekao da sam ja ublažio ovo što sam izneo.

2 Ja sam to samo, da kažem, razvodnio do one osnovne suštine i hteo sam da
3 oni onda svu pažnju usredsrede na tu osnovnu suštinu.

4 P: Kada govorite o sedištu UN-a, je li Vi govorite o sedištu u Zagrebu
5 ili u čemu?

6 O: Da, tako je.

7 P: Znači, nije se radilo o tome da Vi šaljete Vaš izveštaj u Njujork ili
8 u Ženevu ili tako nešto.

9 U tački 74 Vaše izjave, Vi govorite o tome kako imate sastanak sa
10 gospodinom Pašićem. I to je bilo 27. maja, pretpostavljam da je to bilo 27.
11 maja, da ste Vi primili srpsku delegaciju uključujući i gospodina Pašića. Dakle,
12 tamo je bio neko iz Bosne i Hercegovine. I, onda ste Vi njih pitali: "Šta se
13 promenilo u Bosanskom Novom? Zašto Srbi i Muslimani više ne mogu da žive
14 zajedno, itd?" I, onda gospodin Pašić Vama odgovara... Zapravo, oprostite. Možda
15 bi trebalo sve da pročitam.

16 Pašić odgovara: "Bivši policajci koji su bili Muslimani su odbili da
17 potpišu izjavu o lojalnosti novoj vladi. Ja sam onda pitao: kada je osnovana ta
18 nova vlada i kada su te izjave o lojalnosti postale neophodne? Gospodin Pašić je
19 rekao: ja ne mogu tačno da Vam kažem kada je formirana nova srpska vlada, ali to
20 je bilo pre međunarodnog priznanja Bosne i Hercegovine." Onda Vi kažete: "Ja sam
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovo shvatio kao da gradonačelnik nije tačno znao tačan datum formiranja nove
2 Srpske Republike Bosne i Hercegovine."

3 Gospodine Kirudja, meni nije sasvim jasno je li to postojanje ove nove
4 vlade bilo sasvim novo za Vas u ovom trenutku?

5 O: Da, da. To je za mene bilo sasvim novo.

6 P: Možda se ne sećate sasvim tačno datuma, gospodine Kirudja, ali
7 pretpostavljam da ste Vi u jednom trenutku saznali da pod nešto drugačijim
8 imenom, Vi ovde kažete "Srpska Republika Bosna i Hercegovina" je zapravo
9 osnovana 9. januara 1992.?

10 O: Ja nisam to znao, gospodine. I, možda biste to mogli da povežete sa
11 nečim što je rečeno na prethodnim stranicama - i o čemu sam ja i ranije svedočio
12 - da se govorilo o novoj realnosti u Bosni i Hercegovini. I, prva osoba koja je
13 nama skrenula pažnju na to bio je general Spiro Niković, kad nam je govorio o
14 tome da će nešto drugo zameniti ono staro. I kad sam ga ja pitao "A, šta se
15 događa?", on je upotrijebio nešto vrlo slično onome što je upotrebio
16 gradonačelnik Pašić i rekao je "nova realnost." I, onda je nastavio da mi govori
17 kako će bivšu Jugoslaviju zameniti šest zemalja i onda je krenuo da ih navodi i
18 ja o tome govorim u svedočenju.

19 P: Tako je.

20 O: Ako pogledate ovaj pasus, videćete da on nije dekonstruisao Bosnu i
21 Hercegovinu - ne. On je nju ostavio u celini. On je nju nazvao Bosna i
22 Hercegovina. On je nije razjedinio.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: U tački 28 Vaše izjave to stoji.

2 O: Tako je. Dakle, kad je gradonačelnik došao kod nas i počeo da govori
3 o ovoj "novoj realnosti", ja sam ga onda pitao šta je to? A, onda je on uveo ovo
4 dekonstruisanje Bosne i Hercegovine, tako što je naveo Srpsku Republiku Bosnu i
5 Hercegovinu i to je bila novina za mene.

6 P: Dakle, međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine je nešto što, kao
7 što smo ranije rekli, je usledilo 6. aprila 1992. godine. Dakle, formiranje ove
8 vlade pre međunarodnog priznanja se zapravo desilo tri meseca pre tog
9 međunarodnog priznanja. A, Vi niste bili čuli o Prepublici Srpskoj kao o jednom
10 odvojenom, posebnom entitetu u tom trenutku?

11 O: Da, tako je.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Ne znam da li je ovo prikladno mesto da
13 se napravi pauza?

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ja mislim da jeste. Napravićemo
15 pauzu do 12.50h. Ali, imam jedno pitanje: da li Odbrana namerava da traži da se
16 uvrste neki dokumenti?

17 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Ja mislim da imamo jedan dokument na
18 samo jednoj strani.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako možete, dajte to sekretaru već tokom
20 pauze.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Da, svakako. Ja nisam čak ni mislio da
2 ćemo danas doći do tog dokumenta. Ali, kako sad stoje stvari, možda i hoćemo.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Pauza do 12.50h.

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

5 ... Početak pauze u 12.30h

6 ... Sednica nastavljena u 12.50h

7 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, izvolite, nastavite.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

10 P: Gospodine Kirudja, molim da pogledamo paragraf 81 Vaše izjave na
11 stranici 21. Rekli ste: "Tokom ovakve vrste sastanaka..." - govorili smo o
12 sastanku sa komandantom sektora i drugima- "...na sastancima su bili vojni
13 predstavnici kako hrvatske tako i srpske strane. Obje strane su često tvrdile da
14 se teroristi ubacuju preko linije sukobljavanja. Čuli smo više puta tu tvrdnju
15 od srpske strane."

16 Ali, nije li tačno da ste, ustvari, tu tvrdnju čuli s obje strane?

17 O: Obje strane su se sastajale na međunarodnoj granici Bosne u bihaćkom
18 džepu.

19 P: To ste rekli u prvoj rečenici. Međutim, Vi kažete da ste čuli to više
20 puta sa srpske strane. Ali, nije li tačno da ste Vi to čuli prilično često i sa
21 hrvatske strane?

22 O: Pa, ne baš često, ali tu i tamo.

23 P: Kažete: "S vremenom je postalo jasno da - bez obzira da li je ta
24 tvrdnja istinita ili ne - oni je iznose uglavnom kako bi opravdali svoje

25

26

27

28

29

30

1 konstantno odbijanje da se u potpunosti razoružaju, a što se traži Venaceovim
2 planom."

3 Vi ne želite ovime sugerirati da su te tvrdnje o ubacivanju terorista
4 istinite, bez obzira s koje strane dolazile?

5 O: Ja dopuštam da se određeni incidenti sagledavaju u kontekstu. Bilo je
6 vremena kada je bilo rečeno da su došle takve osobe, ubacile se preko granice,
7 međutim mi danima niti tjednima nakon toga ne bismo našli ništa što bi upućivalo
8 na to da se to doista desilo. Ali, bilo je prilika kada su ljudi uhapšeni zbog
9 toga što su prelazili granicu. Onda bi došlo do velikih incidenata - to je bilo
10 tokom augusta, septembra - gdje bi u roku od tri dana bilo 600 Muslimana koji su
11 bili zatvoreni u Glini u zatvoru, a koji su pokušali prijeći bihaćki džep kako
12 bi došli do Slunja.

13 Dakle, za neke od tih tvrdnji smo imali dokaze. A, bilo je opet
14 trenutaka kada nam je bilo rečeno da postoje teroristi, mi bismo učinili sve da
15 to pokušamo utvrditi i da vidimo da li je to točno ili ne. U tom smislu.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Molim da nam se dâ dokazni predmet P133.

17 P: To je Vaš vlastiti memorandum od 16. juna. To je, dakle, jedanaest
18 dana nakon onog sastanka o kojem smo govorili. Ja ne želim sad da mi gledamo da
19 li se naše bilance, dvije različite bilance podudaraju ili ne, niti da ih
20 uspoređujemo. Ali, pogledajmo paragraf 1 u memorandumu koji je priložen ovoj
21 naslovnoj strani od 16. juna 1992. Vi pišete: "Humanitarna situacija u Bihaću
22 naglo se pogoršava. Sastanak održan 1. juna 1992. godine u Bihaću, na zahtjev
23 vojnih promatrača UN-a i gradonačelnika Bihaća, pokušaj je da se Međunarodnu
24
25
26
27
28
29
30

1 zajednicu upozori na humanitarnu krizu koja je na pomolu. Naoružani elementi na
2 tom području teroriziraju stanovništvo s obje strane granice. UNPROFOR dobiva
3 izvještaje o velikom broju ubistava iz osвете, prisilnom masovnom preseljenju i
4 drugim užasnim oblicima odmazde."

5 Ne dajete nikakve brojke niti bilo šta takvog, ali to je točan prikaz
6 onog što se događalo sredinom juna 1992.?

7 O: Tako je, točno.

8 P: Molim Vas da zatim pogledamo paragraf 87, to je u Vašoj izjavi od 16.
9 juna, a to je upravo dokument koji smo gledali sad maločas: "Podnio sam
10 izvještaj našem zagrebačkom sjedištu...", željeli ste što jasnije naglasiti hitnu
11 potrebu za humanitarnom operacijom, itd. I, Vi kažete: "Po mom mišljenju, srpske
12 priče o grozotama koje su počinili Muslimani, kao što je pokolj sjekirom 40 Srba
13 u razdoblju od dva dana, da je to dio usklađenih nastojanja srpskih čelnika s
14 obje strane granice da oslikaju Muslimane kao opasne na tom području."

15 Gospodine Kirudja, ova priča, kao što je pokolj 40 Srba sjekirom u dva
16 dana mogla je biti i točna; zar ne?

17 O: Pa, kada nam je to bilo rečeno, mi smo - upravo kao što sam Vam
18 maločas rekao - nastojali prikupiti dokaze. U ovom slučaju, mi smo, uprkos našim
19 nastojanjima, jer, kad Vam kažu, dobijete informaciju da je 40 ljudi sjekirom
20 posječeno nasmrt na mjestu gdje ste Vi razmješteni - bez obzira radi li se o
21 Srbima ili Muslimanima - Vi želite vidjeti o čemu se tu radi. Međutim, mi u tom
22 nismo uspjeli. Oni ne iznose to kao neku pritužbu, već se radi o opažanju s

23

24

25

26

27

28

29

30

1 njihove strane da postoji tendencija da se počine grozote na strani Srba i
2 to je nešto o čemu kasnije mi nismo obavještavani, niti znamo što se događa u
3 stvarnosti. Tako nešto se više puta događalo.

4 Jer, u paragrafu koji čitate, tu su uključeni nesrbi. Mi smo dovedeni
5 sučelice sa tom realnošću ne sa srpske strane, niti sa strane gdje su druge ove
6 strane, već sa strane koja je žrtva. Dakle, ne one koja čini, već ona koja je
7 žrtva takvog ponašanja. Oni to skreću nama na pažnju, kako bi dobili ili zaštitu
8 ili na neki način neko rješenje.

9 Tih 40 Srba koje ste Vi spomenuli, ja ih spominjem i mi ne znamo da li
10 ih je bilo 40, ali smo to više puta čuli na području Dvora, sa te strane granice
11 a to je područje koje Srbi kontroliraju s obje strane i to je poteškoća. Oni bi
12 mi rekli da se nešto desilo, ali bi mi rekli istodobno "Mi ćemo se za to
13 pobrinuti." U tom je razlika.

14 P: Pogledajmo sad u vezi s time paragraf 98 Vaše izjave. To je, ustvari,
15 citat iz Vašeg izvještaja.

16 G. STEWART: [simultani prevod] To je P139, ali je mislim, zgodnije da se
17 koristimo izjavom.

18 P: To je izjava u kojoj Vi kažete; "Smatramo da su zatvorenici na
19 nogometnom igralištu tek vrh ledenog brijega koji uključuje zajedničku akciju
20 lokalnih srpskih vlasti u Bosni i Hercegovini koje nastoje uspostaviti Srpsku
21 Republiku Bosnu i Hercegovinu u kojoj neće biti Muslimana. U tom procesu
22 sudjelovali su gradonačelnik, policija, štab Teritorijalne obrane Bosanskog
23 Novog zajedno sa svojim kolegama na drugoj strani...", itd.

24
25
26
27
28
29
30

1 Je li točno, gospodine Kirudja, da Vi u to vrijeme niste imali saznanja
2 ni o kakvoj upletenosti u te događaje, bilo Sarajeva bilo Pala, odnosno
3 upletenosti lidera SDS-a?

4 O: Točno je da ja nisam imao saznanja o direktnoj vezi između Pala i tih
5 događaja.

6 P: Kada ja kažem Sarajevo ili Pale, da bude jasno... Naime, rukovodstvo
7 SDS-a se preselilo iz Sarajeva na Pale početkom aprila, mislim da je to bio 10.
8 april 1992. Ne znam da li Vi to sad znate?

9 O: To sam tek kasnije saznao, zato sam Vam ranije spomenuo samo Pale.

10 P: Da. Kad ste jučer poslijepodne svjedočili, pitao Vas je časni Sudac
11 Orić... Odnosno, ne jučer poslijepodne, nadam se da ste jučer poslije podne
12 uživali u prazniku, gospodine Kirudja. U petak poslijepodne, pitali su Vas u
13 vezi sa dokaznim predmetom P140.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Molim da Vam se dâ taj dokument.

15 P: Izvještaj gospodina Paola Raffonea, o njemu smo već više puta čuli
16 tokom Vašeg svjedočenja, koje ste odobrili Vi. A, bitan je bio pretposljednji
17 paragraf izvještaja u memorandumu gdje on kaže da: "Predsjednik Izvršnog vijeća
18 i zamjenik predsjednika odbora u Dubici...", to je Bosanska Dubica "...da je najavio
19 nedavnu odluku Kriznog odbora koju je odobrio Parlament Srpske Republike Bosne i
20 Hercegovine, odnosno već Republika Srpska, u vezi s potrebom da se rasturi
21 struktura SDA i da se članovi SDA stave pod kontrolu."

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 Prvo pitanje je sljedeće: da li Vi imate ikakvih osobnih saznanja o
2 ovome ili Vi praktički se oslanjate na ono što Vam gospodin Raffone ovdje
3 izvještava?

4 O: Ovo posljednje. Ja znam samo ono što mi gospodin Raffone izvještava.

5 Naime, on je na tom sastanku slušao govornika preko prevoditelja i
6 zapisivao sve što je čuo i to je to. Ono što je čuo od govornika. I, izvještavao
7 je to što je čuo direktno od tih predstavnika koje je on imenovao u svom
8 izvještaju.

9 P: Da li su postojale bilo kakve procedure u Parlamentu, odnosno
10 Skupštini Republike Srpske o proceduri za odobrenje ili ratifikaciju ili
11 potvrđivanje odlukâ kriznih odborâ?

12 O: Ne znam.

13 P: Da li znate, je li ikada kakav lokalni organ tražio takvo odobrenje
14 na području Republike Srpske?

15 O: Ne, ne znam.

16 P: Želio bih Vam pokazati samo jedan dokument.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, to je onaj dokument koji sam
18 spomenuo već prije pauze. Dostavili smo primjerke predstavnici Tajništva prije
19 pauze. Mogu li objasniti samo, radi se o dokumentu na srpskom, odnosno B/H/S-u
20 kako se naziva. Imamo neslužbeni prijevod. Međutim, u ovom vremenu koje smo
21 imali nismo ga stigli prevesti, on je upravo u postupku predaje na prijevod. Da,
22 gospođa Čmerić će ga predati danas u prevoditeljsku jedinicu čim završimo s

23

24

25

26

27

28

29

30

1 radom.

2 Časni Sude, ja predlažem sljedeće: radi se o komadu papira, nije dugačak
3 dokument i mislim da je prošli tjedan bilo ustaljeno već da gospođa Čmerić koja
4 bolje, naravno, vlada tim jezikom, da ga ona pročita i da se onda prevede, jer
5 prevoditelji imaju original.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Znači, prevoditelji ga imaju? Imaju
7 original na B/H/S-u?

8 Molim da ga kolegica onda sporo pročita, pa ćemo čuti engleski i dobiti
9 vezu između toga. Izvolite.

10 G. HARMON: [simultani prevod] Da li ovaj dokument ima dokazni broj?

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretpostavljam da, s obzirom da prijevod
12 još nije služben, daćemo samo prvi broj.

13 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] D15.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, ako biste također
15 mogli pažljivo pročitati onaj prijevod koji ćemo čuti, pa ćemo vidjeti da li će
16 ovaj neslužbeni prijevod biti dostatan za svrhe koje su nam ovdje potrebne. Jer,
17 ako gotovo da nema razlike između ovog prijevoda i ovog neslužbenog prijevoda,
18 onda bismo ga mogli ovdje usvojiti i dati mu broj.

19 GĐA PREVODILAC: Gospodin Stewart nije uključio mikrofoni.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Mi možemo dati prijevod gospodinu Harmonu
2 u tu svrhu.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A-ha, gospodin Harmon još nema prijevod.
4 Pa, mogli bismo ga možda čak staviti i na grafoskop da ga možemo čitati.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ali prijevod prelazi na drugu stranu.
6 Žao mi je, nisam uključio mikrofona. Dakle, dokument je na jednoj strani,
7 prijevod na dvije.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Gospodine poslužitelju, molim Vas da
9 pratite na engleskom kako ide čitanje, kako biste okrenuli sa strane jedan na
10 stranu dva.

11 Gospođo Čmerić, nastavite.

12 GĐA ČMERIĆ: Srpska Republika Bosna i Hercegovina. Skupština opštine
13 Bosanski Novi, broj; 01/1-... rukom upisano 023-120/92. Datum 16.06.1992. godine.

14 Tekst dokumenta: "Na osnovu člana 186, točka 52, statuta opštine
15 Bosanski Novi, ('Službeni glasnik opštine Bosanski Novi', broj 21/90), Skupština
16 opštine Bosanski Novi na sjednici održanoj 16.06.1992. godine, donio je sljedeći
17 zaključak:

18 "I.

19 "1. Prihvata se izveštaj o radu Kriznog štaba opštine Bosanski Novi i
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 verifikuju zaključci, naredbe i druge odluke koje je donosio.

2 "2. U pogledu muslimanskog stanovništva na području opštine Bosanski
3 Novi, prihvataju se stavovi Opštinskog odbora SDS:

4 "- Da se građani muslimanske nacionalnosti mogu iseljavati sa područja
5 opštine Bosanski Novi dobrovoljno na organizovan i civilizacijski način.

6 "- Da se strogo zabrane bilo kakve aktivnosti koje bi bile usmerene na
7 prinudno iseljavanje stanovništva.

8 "- Da se sa licima u prihvatnom centru stadiona Mlakve postupa humano i
9 u smislu propisa koji se odnose na lica lišena slobode i zarobljenike.

10 "3. Od opštinskog štaba TO se traži da hitno poduzme sve potrebne mjere
11 i aktivnosti na formiranje brigade bataljonskog tipa - Vojske Srpske Republike
12 Bosne i Hercegovine.

13 "4. Nalaže se Stanici javne bezbjednosti Bosanski Novi i komandi Vojne
14 policije da na području opštine Bosanski Novi uspostavi javni red i mir i
15 bezbjednost građana.

16 "II

17 "Ove zaključke objaviti u *Službenom glasniku opštine Bosanski Novi*.
18 Predsednik Skupštine opštine Radomir Pašić, potpis i pečat."

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ako i postoje promjene, koje su iole značajne a to je riječ da naši
2 prevoditelji kažu "*adopted*" umjesto "*accepted*" na engleskom, što znači "usvojen"
3 odnosno "prihvaćen". Ovdje u prijevodu stoji "*verified*" kao "verificirano", to
4 je nešto što je prevedeno kao "confirmed" - "potvrđene". A, "prihvatni centar"
5 je u ovom neslužbenom prijevodu postao "sabirni centar"; a pod prvom crticom,
6 pod 2, u neslužbenom prijevodu stoji da građani muslimanske nacionalnosti mogu
7 se iseliti, mogu, dakle "*can*", kod naših prevoditelja je to bilo "*may*", dakle,
8 blaže, "u stanju su" a ovdje "mogli bi". Dakle, to su manje bitne razlike.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Da, i ja bih rekao da su trivijalne
10 razlike. Stvarno sitne razlike, odnosno male, "*humanely*" umjesto "*humanly*", itd.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda, međutim, postoje dva pitanja u
12 čitanju. To je, prije svega, u prvom redu kaže "01" pa "1" i onda nisam siguran
13 šta znači taj "023". Da li on može biti i "823" ovaj "023"? Nisam siguran na
14 koji način se sad uči rukopis.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja se ne sjećam, časni Sude.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, izgleda drugačije. Drugo pitanje je
17 što je ovdje prevedeno datum kao "16. juni", a sudac El Mahdi ima velike dvojbe
18 sa time je li to "16.".Odnosno, mogao bi ovaj drugi broj biti bilo šta drugo
19 osim "6".

20 G. STEWART: [simultani prevod] Meni izgleda kao "8". Ako sudac El Mahdi
21 razmišlja o brojki "8", ja bih se s njime složio.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je to više stvar čitanja, nego

23
24
25
26
27
28
29
30

1 prijevoda.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Ne znam da li imamo neki najbolji
3 primjerak. Pa, časnici Sude, čini se vjerojatnije da ovaj "023" jest "023" jer ide
4 od 023 do 120, pa možda je prije "023" nego "823". Ali, što se tog tiče, mi to
5 možemo provjeriti.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Idemo u ovom trenutku dalje.
7 Nastojimo sada dobiti onda službeni i konačan prijevod. Ali, svakako da možemo
8 raditi na temelju ovog privremenog prijevoda.

9 G. STEWART: [simultani prevod] U svakom slučaju, mogu reći da sam dobio
10 prilično brzo privremeni prijevod.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne znam ko je to učinio.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, ja znam - gospođa Čmerić.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U tom slučaju mogu odmah izraziti svoju
14 zahvalnost, premda i ne znam da je to ona učinila.

15 G. STEWART: [simultani prevod]

16 P: Možda ćemo, gospodine Kirudja, duže se zadržati na ovom, možda ne,
17 ovisno o tome kako će teći Vaši odgovori. Jeste li vidjeli ovaj dokument već
18 ranije?

19 O: Ne.

20 P: Da li imate ikakvih saznanja, nečega čega se sjećate vezano uz ovaj
21 dokument?

22 O: Ne. Samo u dijelu svog sadržaja me podsjeća na dokument koji smo
23 vidjeli u petak od istog Radomira Pašića koji je bio naslovljen na koordinatora
24 za civilne poslove za Sektor sjever. Mogu li, molim Vas, zamoliti da pogledam

25

26

27

28

29

30

1 taj dokument koji mi je pokazan u petak? On ga je potpisao kao predsjednik
2 kriznog odbora, upućeno je sjedištu sektora, djelomice je preveden na engleski i
3 vidjeli ste taj primjerak lošeg prijevoda i srpsku kopiju.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Ako ja mogu pomoći Raspravnom vijeću, to
5 je dokazni predmet 141, datum, čini se, na tom dokumentu je 6. juli 1992.

6 SVEDOK: [simultani prevod] 6. juli 1992. I, slušajući Vaše razgovore
7 sada, ovo što ste upravo pročitali u prijevod je ili 18. ili 16., ako se sjećam
8 to je, dakle, datum koji ćete Vi utvrditi.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: Juna?

11 O: Da. Juna. Čini mi se zanimljivim sadržaj ova dva dokumenta utoliko
12 što imaju nešto što im je zajedničko, a u nekim su dijelovima znatno odstupaju
13 jedan od drugog.

14 P: Želite li komentirati?

15 O: Da. Ja bih želio prokomentirati ono što je slično i ono što je
16 odstupanje, jer mi se čini važnim. Ako bi mogao dobiti oba?

17 G. STEWART: [simultani prevod] Ako bih mogao od nekoga dobiti natrag
18 onaj neslužbeni engleski prijevod...

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] ...ovog dokumenta koji smo upravo sad
2 gledali, ovog najnovijeg. Odnosno, ako se može staviti na grafoskop, svejedno mi
3 je, ali mi treba, u svakom slučaju, tekst.

4 P: Hoćete li prvo sličnosti ili...?

5 O: Da. Sličnost koju zamjećujem se nalazi u paragrafu 2 prijevoda,
6 stavka broj 1 "da se građani muslimanske nacionalnosti mogu iseljavati s
7 područja općine Bosanski Novi dobrovoljno na organizovan i civilizacijski
8 način." Sličnost sa ranijim dokumentom od 6.07., to je mjesec dana kasnije, je
9 upravo u tom pitanju dobrovoljnog iseljavanja. Jer, u tom paragrafu stoji:
10 "Dozvola za dobrovoljno napuštanje općine, dobrovoljno u smjeru naseljenih
11 mjesta u Republici Hrvatskoj", to mi se nešto čini slično u smislu, dakako "na
12 organiziran i civiliziran način" to je nešto što se razlikuje /kako je
13 prevedeno/. Jer, u ovom pismu iz jula, on traži da im se omogući iseljavanje u
14 ovom pismu iz jula. Međutim, u junu, u ovom prijevodu nije još došlo do
15 iseljavanja, dakako, ali kaže da će doći do iseljavanja. Znači, mora biti
16 organizirano i civilizirano. To je ta manja razlika.

17 Treće, u ovom memorandumu od 6. jula, P141, to je taj paragraf - ja sad
18 govorim o onom loše prevedenom paragrafu - "Status nepokretne imovine..." - na
19 engleskom je tu loše 'solved' - "...su rješavali zamjenom sa građanima srpske
20 nacionalnosti koji su izbjegli u općinu Bosanski Novi iz Republike Hrvatske i
21 Republike Slovenije, za njihovu imovinu koja je ostala u navedenim državama.
22 Manji broj građana muslimanske nacionalnosti koji nepokretnu imovinu su
23 prodali..." - tu je sad lošiji izraz na engleskom - "...ili poklonili, o čemu
24
25
26
27
28
29
30

1 posjeduju propisanu dokumentaciju. Građani muslimanske i druge nacionalnosti
2 mogu pokretnu imovinu ponijeti sa sobom uz specifikaciju te imovine na
3 odgovarajućem obrascu."

4 Stavka 2, dokumenta za koji ste pročitali da je datiran 18-og, ima
5 rečenicu: "Bilo kakva aktivnost koja bi imala za cilj prisilno iseljenje
6 stanovništva mora biti striktno zabranjena." To je značajna razlika. Ne spominje
7 se, mjesec dana kasnije, zabrana prisilnog iseljavanja bilo koga.

8 Pod 3: "Pojedinci u prihvatnom centru stadiona Mlakve treba da imaju
9 humano postupanje i u smislu propisa koji se odnose na lica lišena slobode i na
10 zarobljenike." Nijedan od ta dva elementa se ne pojavljuje u kasnijem pismu koje
11 smo dobili. Naprotiv, naglasak je na prodaji i razmjeni imovine, a sve to se
12 ponovno ponavlja. To su i sličnosti i razlike koje ja mogu da vidim. Kao što sam
13 rekao i u petak, ovo pismo od 6. jula je uslijedilo nakon našeg pisma gospodinu
14 Pašiću sa datumom 20. juni, u kojem mu se lično kaže da "Ono što planira da
15 uradi nama nije prihvatljivo." To se desilo 20. juna. Hvala Vam, časni Sude.

16 P: Hvala, gospodine Kirudja. Sada bih želio da Vas zamolim da pogledate
17 nešto drugo, a to je... Izvinite me na trenutak, časni Sude.

18 Vi ste u svom iskazu rekli... Mislím da ste u dva prethodna slučaja pred
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovim Sudom svjedočili. Da li je to tačno?

2 O: Da, jesam.

3 P: Jedno je bilo u predmetu *Milošević*, a drugo u predmetu *Brđanin*?

4 O: Tačno.

5 G. STEWART: [simultani prevod] U predmetu *Brđanin*, nadam se da će ovo
6 biti primjereno, časni Sude, ima jedan odlomak od nekih četiri stranice
7 svjedočenja gospodina Kirudje u predmetu *Brđanin*. Ja predlažem, uz dopuštenje
8 Suda, da se to pročita. Pomoći ćemo prevodiocima.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li Vas zamoliti, gospodine Stewart,
10 ja zaključujem da danas nećemo završiti budući da morate pročitati četiri
11 stranice.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Hoćemo.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U protivnom, onda bih Vas zamolio da nam
14 date te četiri stranice. Ali, ako kažete da ćemo za 30 minuta završiti, onda
15 nastavite.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Zato što sam namjerio da završimo danas,
17 nisam ni ponio dovoljan broj primjeraka.

18 P: U Vašem glavnom ispitivanju u predmetu *Brđanin*... Reći ću da je to
19 stranica 14545, to je bilo u srijedu, 12. februara 2003. godine, ispitivala Vas

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 je gospođa Korner. Gospođa Korner postavlja pitanje -

2 SVEDOK: [simultani prevod] Časni Sude, ja nemam niti dokument, niti
3 vidim dokument na ekranu, niti jedno, niti drugo.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da nema dovoljan broj primjeraka.
5 Ali, ako pritisnete dugme -

6 SVEDOK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako hoćete da napravite neke bilješke i
8 da zatražite da se ponove neki odlomci - mi imamo tehničku mogućnost za to -
9 kažite nam, jer sa Vašeg ekrana kada tekst ode on je i otišao, što nije slučaj
10 kod nas.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Monitor će Vam pokazati današnji
12 transkript, tako da to možete provjeriti. Radi se o predmetu IT-99-36-T, to je
13 predmet *Brđanin*. Gospođa Korner Vas je zamolila da pogledate paragraf /u
14 engleskom transkriptu: "paragraf 11"/ jednog dokumenta.

15 "Kao što smo već rekli, u prethodnim situacionim izvještajima, radi se o
16 međunarodnim granicama Dvor i Kostajnica u Krajini i srpskih opština Novi i /u
17 engleskom transkriptu: "Novi i Dubica"/ duž rijeke Une."

18 Mislim da je ovaj dokument koji bi trebao da Vam bude dosta poznat.

19 "Osim ovih dvaju opština Prijedor, Banja Luka u sjevernoj Bosni koje su
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u okviru tzv. Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Dvije srpske republike
2 ekonomski ovise od koridora koji ih povezuje sa Srbijom i Crnom Gorom. Sve je
3 više dokaza o zajedničkoj vojnoj strategiji ili savezništvu u tom pogledu.
4 Imajući uvid u vojnu situaciju na terenu, postoje znaci da Banja Luka možda
5 upražnjava ravnotežu vojnih snaga u Kninu, i da je to nešto što prethodi
6 proglašenju nove Savezne Republike Jugoslavije. Postojeća vrhovna komanda u
7 Kninu je i kao što je..."

8 Tada je sudija Agius intervenisao.

9 "...prema izvještajima iz Banja Luke, dok se za prethodni kaže da je neka
10 vrsta *shuttlinga* između ovih dvaju prijestolnica. Zatim, primijetili smo
11 tendenciju lokalnih vlasti da se povuku u Banja Luku ili Beograd u kritičnim
12 trenutcima. Može li se sada reći da postoje vojni znaci da je bilo kontrole,
13 odnosno vojne moći iz Banja Luke. Odakle ste dobivali te odgovore?"

14 To je bilo pitanje gospođe Korner. Vaš odgovor je bio: "Sljedeća
15 rečenica sadrži odgovor na Vaše pitanje. Mi smo utvrđivali ko je komandovao,
16 kuda su se oni kretali."

17 Pa, zatim gospođa Korner. Pitanje: "U redu. Tendencija nekih vlasti je
18 bila da se povuku u Banja Luku ili u Beograd u kritičnim trenutcima. Tokom vaših
19 susreta sa političkim vlastima, mislim na lokalne vlasti, da li ste imali utisak

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 da u pogledu njihovih ovlaštenja da donose odluke?"

2 Vaš odgovor je bio: "Ja mogu da govorim samo u odnosu na sektor, jer
3 nisam imao uvida u druge. Sa vojnom stranom smo razgovarali permanentno, a što
4 se tiče civilne strane, sa gradonačelnicima, sa načelnicima policije i u
5 opštinama A, B i C ova grupa imala najmanji uticaj /kako je prevedeno/. S druge
6 strane, o njima se najviše govorilo i to su bila najveća politička pitanja kao:
7 'Ne možemo zajedno sa Srbima', 'Mi Srbi ne možemo živjeti sa ostalima koji nisu
8 Srbi.' Oni su najviše pokazivali šta se dešava objašnjavajući da vojna strana
9 nije imala zadatak da drži govore. Veći dio političkog impulsa je dolazio iz
10 civilne strukture, dok je s druge strane, najveći dio akcije se odvijao na
11 vojnoj strani."

12 Pitanje gospođe Korner: "Vi kažete da je postojala tendencija povlačenja
13 u Banja Luku - da se radi šta? Ili pak u Beograd?"

14 Vaš odgovor: "Morate imati na umu, ja sam govorio o gradonačelnicima i
15 drugima u sektoru, oni su bili okruženi na liniji sukoba Hrvatima u pravcu
16 Karlovca, Siska i Zagreba. Još jedan način kako se to može reći: oni su se sami
17 blokirali. To nismo spomenuli, da su Srbi bili blokirani u tom smislu. Ekonomski
18 nisu mogli izaći, niti su mogli doći do goriva. Nisu mogli doći do
19 najnormalnijih stvari. Zbog rata, nije bilo snabdijevanja elektroenergijom.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Politička struktura, električna mreža, sve to nije bilo u funkciji, tako da je
2 bilo velikih nestašica, čak i za Srbe. Oni su na neki način morali da to
3 razriješe, a način je bio da se dođe do koridora, do Banja Luke ili Beograda
4 kako bi se mogle umanjiti nestašice u svakodnevnom životu."

5 Pitanje: "Dok ste se susretali sa gradonačelnicima u tim područjima, da
6 li ste im ikada rekli, da li ste ikada imali utisak da su morali dobiti
7 instrukcije od svojih nadređenih?"

8 Odgovor: "Činjenica da su svi jedni drugima odgovarali na isti način bio
9 je dobar pokazatelj da ukoliko to vidite kao hor, svi su oni pjevali sa iste
10 stranice."

11 Pitanje: "Tačno?"

12 Odgovor: "Bilo je malo prilika kada su od toga odstupali i sve što je
13 bilo politički tačno, ne možemo ulaziti u detalje, jedva da biste bilo koga
14 mogli naći da je odstupio od toga?"

15 Pitanje: "To Vas je navelo da zaključite - šta? Žao mi je što Vas moram
16 to pitati."

17 GĐA PREVODILAC: Prevodioci napominju da nemaju tekst niti na B/H/S-u,
18 niti na engleskom.

19 Odgovor: "Ako je bilo Srba unutar tog sektora, onda bi se na Knin moglo
20 ukazati kao na centar za koordinaciju"

21 To je rekla gospođa Korner.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vaš odgovor: "Ako ste bili u područjima izvan bihaćkog džepa, koje smo
2 spomenuli, ja sam spomenuo..."

3 Tu ću se zaustaviti.

4 Gospodine Kirudja, ima li nečega u tom iskazu koji ste dali Pretresnom
5 vijeću u predmetu *Brđanin* sa čime se ne biste u potpunosti složili i za što ne
6 biste uzeli kao glavni dio vašega svjedočenja pred ovim Sudom? Mislím na ovaj
7 odlomak koji sam upravo pročitao.

8 O: Na ovo ću pitanje odgovoriti u dva dijela. Što se tiče činjenica,
9 sasvim se dobro osjećam u vezi sa onim što sam rekao. Tačnost onoga je takva da
10 ću ostati kod toga.

11 Drugi dio je, da li je to korisno za ovo suđenje ili ne, to prepuštam
12 pravnicima i sudijama da ocijene. Tako da bih ovo smatrao nečim što je izvan
13 mojih sposobnosti da odgovorim.

14 P: Mislím da će Pretresno vijeće podržati ovo što ste rekli, gospodine
15 Kirudja.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, nemam više pitanja za
17 gospodina Kirudju.

18 Hvala Vam, gospodine Kirudja.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prije nego što odlučimo da li ćemo Vas
20 zamoliti da dođete ponovno sutra, gospodine Kirudja, ukoliko to bude slučaj,
21 onda će to biti kratko. Samo da prije toga saznamo da li ima potrebe za dodatnim
22 ispitivanjem. Gospodine Harmon?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, uz dopuštenje Suda, ja bih
2 želio da pregledam iskaz koji je svjedok danas dao, a osobito u vezi sa
3 transkriptom koji je pročitao i koji je spominjan.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda biste koristili sledeću pauzu, iako
5 ne baš dugačku.

6 [Sudije većaju]

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kirudja, nadam se da niste
8 uzeli kartu za današnje putovanje, jer ukoliko možete ponovno da dođete sutra
9 ujutru, nadam se da to neće trajati dugo. Sudije će imati pitanja za Vas,
10 Odbrana možda i Optužba, a možda Odbrana neće željeti da postavi dodatna pitanja
11 na osnovu onoga što će Vas pitati Optužba i sudije. Teško da ću imalo
12 posumnjati, upotrijebit ću moje riječi na vrlo pažljiv način kao što to činite i
13 Vi, dakle, nakon sat i po vremena sutra, bićete slobodni. Ako želite da
14 dogovorite svoj povratak, mislim da sa sigurnošću možemo reći da ćete sutra
15 poslijepodne moći slobodno da idete kuda god želite.

16 Ja ću Vas opet zamoliti da ni sa kim ne razgovarate o svjedočenju koje
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ste dali pred ovim Sudom i koje ćete dati sutra.

2 Prekidamo sa radom do sutra ujutro u 9.00h u sudnici I, a to nije ova
3 sudnica.

4 SVEDOK: [simultani prevod] Hvala Vam, časni Sude.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite
6 ... Sednica završena u 13.45h.
7 Nastavak zakazan za sredu,
8 02.06.2004. u 9.00h.

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30